

РІК LIV, Ч. 5

ТРАВЕНЬ — 1997 — МАЙ

№ 5, VOL. LIV

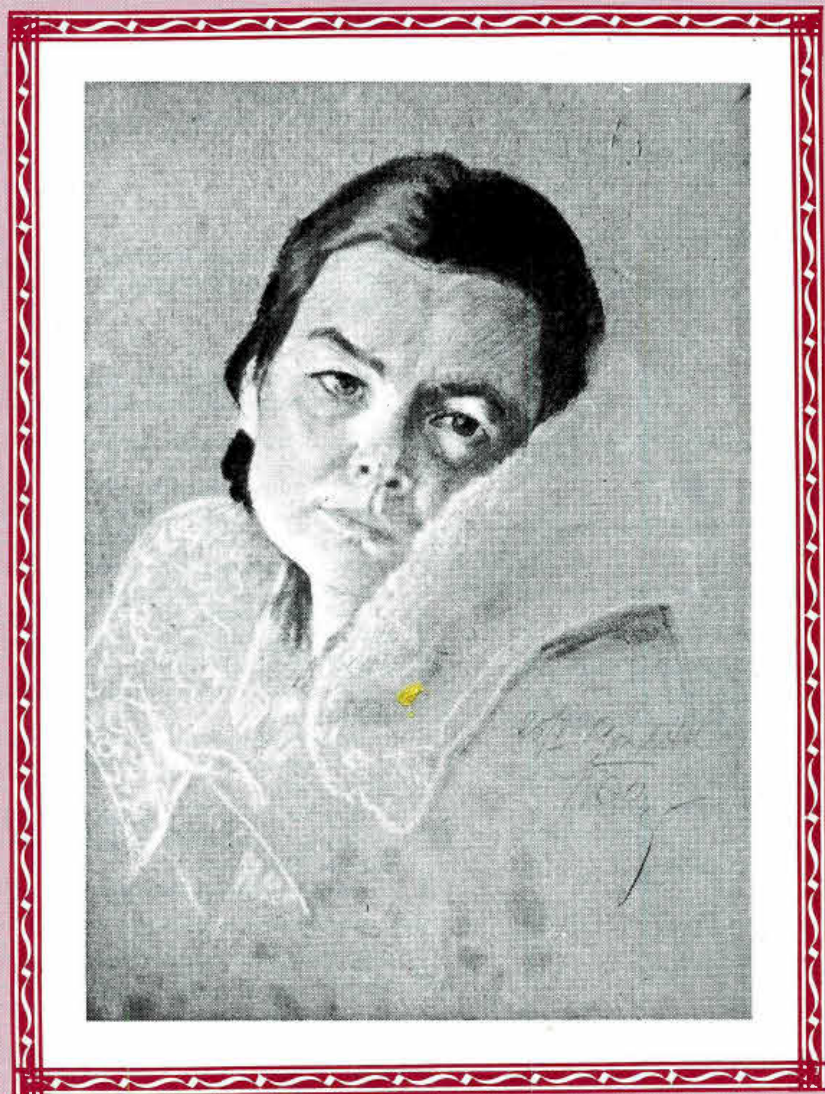
НАШЕ ЖИТТЯ

OUR LIFE

ВИДАЄ СОЮЗ УКРАЇНОК АМЕРИКИ — PUBLISHED BY UNWLA, INC.

НАШЕ ЖИТТЯ

PIK LIV

ТРАВЕНЬ

Ч. 5

Виходить раз у місяць
видає

СОЮЗ УКРАЇНОК АМЕРИКИ

Неприбуткова організація

Засновник Українського Музею в Нью-Йорку

Головний редактор — **Ірена Чабан**
Редактор англомовної частини — **Тамара Стадниченко**
Мовний редактор — **Роман Юревич**

Редакційна колегія:

Анна Кравчук — Голова Союзу Українок Америки
Марта Богачевська-Хом'як

Любов Волинець**Анна-Галія Горбач****Іванна Рожанковська**

Ярослава Рубель — (з уряду) пресова референтка
Головної Управи

Адреса редакції: 108 Second Avenue
New York, NY 10003

Тел.: (212) 674-5508 Факс: (212) 254-2672

Адміністратор — **Наталія Дума**

Річна передплата в США

Для членів СУА ..... \$ 25.00

Для інших передплатників ..... \$ 30.00

Поодиноке число ..... \$ 3.00

В країнах поза межами США ..... US \$ 40.00

ЗМІСТ

Р. З. Серце мами	1
Анна Кравчук. Квіти — Матерям	1
Світлана Кочерга. Мати і донька	2
Юрій Шевчук. Україна на виставці "Слава Візантії"	5
Н. Іщук Пазуняк. Докія Гуменна	7
Микола Кагарлицький. "Однією дорогою йду — та й усе"	8
Інна Христенко. Вагон на запасній колії	10
Вісті з Централі	13
Our Life	
Anna Krawczuk. A Bouquet of Flowers	14
Rosalie C. Polche	15
From UNWLA Headquarters	16
Ihor Magun. A Guide to Selecting an Appropriate Physician	16
Hélène Turkewicz-Sanko. Nurturing an Identity.	17
Христя Навроцька. Наше харчування	22
Дописи округ і відділів	23
Загальні збори відділів	30
Пожертви	31
Нашим дітям	34
Посмертні згадки	36

На обкладинці: **Іван Багрянний. Докія Гуменна. Пастель.**
1944 р. (Оригінал зберігається в архіві — Музеї УВАНУ в
Нью-Йорку).

Ілюстрації **Зоряни Сохацької-Атлантової.**
Illustrations by **Zoriana Sokhotska-Atlantova.**

OUR LIFE

VOL. LIV

MAY

No. 5

Published by

UKRAINIAN NATIONAL WOMEN'S LEAGUE OF AMERICA, INC.

Non-profit organization

Founders of The Ukrainian Museum in New York, N.Y.

Editor-in-Chief — **Irena Chaban**
English Editor — **Tamara Stadnychenko**
Ukrainian Language consultant — **Roman Yurevych**

Contributing Editors:

Anna Krawczuk — UNWLA Inc. President**Martha Bohachevsky Chomiak****Anna-Halla Horbach****Iwanna Rozankowskyj****Jaroslawa Rubel** — UNWLA Inc. Press Chair**Lubow Wolynets**

Editorial Office: 108 Second Avenue

New York, NY 10003

Тел.: (212) 674-5508 Факс: (212) 254-2672

Business administrator: **Natalia Duma**

Annual subscription in the USA for UNWLA members .. \$ 25.00

Annual subscription in the USA for other subscribers ... \$ 30.00.

Annual subscription in countries other

than USA ..... \$40.00 US currency.

Single copy \$3.00

Просимо всіх дописувачів посилати до редакції тільки оригінали дописів,
статтей. Згідно з журналістичною практикою, не подається копій, що були
поміщені чи переслані до інших видань.

Незамовлених матеріялів редакція не повертає, а також не веде листування
з приводу невикористаних матеріялів.

Редакція застерігає за собою право скорочувати прислані матеріяли і ви-
правляти мову. Статті, підписані прізвищем чи псевдонімом автора, не завжди
відповідають поглядам редакції.

Переклади і переклади матеріялів з "Нашого Життя" дозволені за поданням
джерела.

На адресі, поміщеній на журналі, є зазначено, доки заплачена передплата.

Усі редакційні матеріяли просимо пересилати на адресу редакції, з поміткою
"редакторів".

Кошти вироблення кліш покривають дописувачі.

Дописи просимо писати виразно, через два інтервали, зокрема чітко імена і
прізвища поданих осіб.

Редакція приймає за домовленням, тел.: 1-212-674-5508.

"OUR LIFE" (USPS 414-660) is published monthly (except August) by Ukrainian National
Women's League of America, Inc., 108 Second Avenue, New York, NY. 10003
ISSN 0740-0225

Periodicals Postage Paid at New York, NY and at additional mailing offices.
(USPS 414-660)

Postmaster: send address changes to

"OUR LIFE", 108 Second Ave., New York, NY 10003

© Copyright 1997 Ukrainian National Women's League of America, Inc.

Printed by **COMPUTOPRINT Corp.**, 35 Harding Ave., Clifton, NJ 07011
(201) 772-2166 Fax (201) 772-1963

СЕРЦЕ МАМИ

Де серце мами тепле, голубине,
Там рай земний зоріє-променіє,
Там тихе щастя у душі дитини,
Там розцвітають срібні сні і мрії.

Її післав Господь, на землю дітям
За ангела, за сторожа, за друга —
Вона одна, одна на всьому світі,
Її ніколи не заступить друга.

Р. З.

КВІТИ — МАТЕРЯМ

В українській релігійній традиції травень — це місяць, присвячений Богоматері, Пречистій Діві Марії. Вшановуємо Її відправами Молебнів-маївок. Матір Божа подає нам приклад безмежної любови, сильної віри та надії. Вона служить прикладом до наслідування усім матерям.

Друга неділя травня — День Матері, державне свято у США від 1914 року. В Данії, Фінляндії, Італії, Туреччині, Австралії і Бельгії друга неділя травня також присвячена матерям. В інших країнах є свої дати. Міжнародний день матері відзначають 11 травня кожного року. Цього року він припадає на другу неділю травня. Історично можна вернутися до стародавньої Греції, до передхристиянських часів, де вшановували богиню Рею, матір богів. В Англії уже в 1600-их роках четверта неділя Великого Посту називалася Неділею Матерів. У США заходами Анни М. Джервіс зі штату Вест Вірджинія вперше відсвятковано День Матері в 1907 році, опісля у штаті Пенсильванія, а в 1914 році, після проголошення президентом Вудров Вілсоном, — в усіх штатах Америки.

У цей радісний день діти приносять своїм матусям китиці квітів, дарунки та стараються робити все, щоб вшанувати її та висловити любов до неї. Яка радість матері, коли діти її люблять, шанують та горнуться до неї! Який смуток, коли діти забувають та навіть телефонічно не поздоровлять її в цей особливий день. Яке горе, коли матір безрадно сидить біля невиліковно хворої дитини. Яка печаль, коли дитина передчасно відійшла з цього світу та не може звеличати свою матусю. Який біль дитини, коли залишилася сиротою.

Із цим днем привітаймо усіх матерів та вручим символічно їм квіти. Пам'ятаймо тих, які осамітнені залишилися на старості літ. Звернім увагу на тих, про яких забули їхні діти. Подаруймо китицю квітів матері, яка сама несе квіти на гріб своєї дитини.

І в цей урочистий день звеличаймо Матір Божу, життєва дорога якої стелилася щастям та терпінням, радістю та смутком, вірою та понад усе — любов'ю. Поставмо китицю квітів на її престіл!

Анна Кравчук

МАТИ І ДОНЬКА

Чи є на світі міцніші зв'язки між людьми, ніж зв'язки матері і доньки? Все, все передає жінка своїй кровиночці — і вдачу, і голос, і вроду аж до родимки над бровою. А донька, по натурі своїй лагідна і прихильна, чого тільки не переймає від матері — від коліскової, яку співатиме, плекаючи вже свою дитину, до візерунків долі, вишитими на серці червоними і чорними нитками. А найцінніший, мабуть, спадок, який не можна окреслити, виміряти, зважити, бо він — духовний. Скільки живе людина, стільки і поповнюється її невидима духовна скарбничка. Але найперший і найдорожчий вклад у неї робить матуся.

Що вдієш, не кожного обдаровує Всевишній духовним багатством. А іноді, буває, не вистачає хисту обдарувати своїм багатством інших, насамперед найближчих, найрідніших. І тоді ми знічено диву даємося: а донька зовсім не схожа на матір!.. Подекуди матері це визнають дуже болісно, бо нема такої жінки, щоб не намагалась перелити у своїх дітей душу. Невже душа має здатність проливатись, мов молоко повз глечик? І хто винен в цьому? Проходять роки, десятиліття, змінюються покоління, але родинна педагогіка не вдосконалюється, принаймні практично. І тому людство знову і знову буде повертатись до високих зразків духовної єдності між матір'ю і дочкою. Особливо, коли обидві залишили яскравий слід у науці, мистецтві або ж громадському житті. Україна дала світові свої приклади такого жіночого тандему. Серед них найвідоміший — Олена Пчілка та Леся Українка. Звичайно, не у всьому погляди цих двох видатних жінок збігалися, звичайно, нема рації порівнювати силу їхнього таланту, яким наділяє Господь Бог, але любов до Батьківщини, до рідного слова у Лесю вдихнула насамперед мати — Олена Пчілка. "В дітей, — писала вона, — мені хотілося перелити свою душу й думки, — і з певністю можу сказати, що мені це вдалося. Не знаю, чи стали б Леся і Михайло українськими літераторами, коли б не я? Може б стали, але хутчій, що ні... Від батька вони не могли б навіть навчитись української мови, бо він нею не вміє говорити. Власне я "наважила" й завше окружала дітей такими обставинами, щоб українська мова була їм найближчою". Отож важко переоцінити значення материнської опіки у формуванні світогляду і таланту геніяльної української поетеси.

Сучасниками Косачів була ще одна родина, в якій мати і дочка заслужили того, щоб їхні імена вписали на скрижалі української історії як невтомних трудівниць на ниві освіти і культури. Христина — так звали і старшу, і молодшу трудівницю з великої родини Алчевських.

На ту пору жінки все частіше виходили на арену битв за майбутнє України. Як вважав Дмитро Донцов, на переломних етапах історії нашого народу виключна роль жінки пояснюється прадавньою затримкою матриархату на українській землі. Думка цілком слушна. На зламі XIX та XX століть жінка часом стає і провідником в деяких інтелегентних сім'ях, як сталося, наприклад, у родині Косачів та Алчевських. Хоча розповідь про останню слід розпочати про самого Алчевського.

Олексій Алчевський — людина-самородок, він зумів зробити стрімку кар'єру від власника маленької крамнички до великого промисловця і банкіра. Водночас Алчевський мав репутацію людини освіченої і суспільно-активної. В молодості він писав вірші, наслідуючи Тараса Шевченка, очолював першу українську громаду інтелегентів-патріотів у Харкові. Його погляди і переконання мали значний вплив на юну дружину Христину, з дому Журавльову. У родинному дереві Христини Алчевської (Журавльової) переплилися різні національності. Її прадід Гіка був Господарем Молдавії, дід Вуїч, герой 1912 року, — з сербів. Мати Христини вийшла заміж за чоловіка з значно бідніших верств — учителя Журавльова, який невдовзі показав своє істинне лице — марнотратника і садиста.

Христинка, що народилася у містечку Борзні на Чернігівщині, ще маленькою переїхала з батьками у Курськ. На Україну вона повернулася тільки після заміжжя. Тут, на українській землі, молода Алчевська дуже швидко адаптувалась. Захопившись народництвом, з властивим їй гарячим темпераментом кинулась у громадську роботу. Пізніше Христя Алчевська (дочка) так окреслить тогочасне спрямування материних інтересів: "Пані Х. Д. Алчевська купила коло себе в ту добу в Харкові багатьох свідомих українців, з якими вона вперше зустрілася в чоловіка свого Олексія Алчевського... Отже, й Х. Д. Алчевська, й чоловік її були пройняті національними ідеями й стежили за розвитком духовних інтересів на півдні Росії".

Вперше Христина голосно заявила про себе, коли написала лист до Олександра Герцена в часопис "Колокол" з закликом до жінок Росії підтримати національно-визвольну боротьбу польського народу. Лист підписаний псевдонімом "Українка".

Можна з певністю стверджувати, що листування було однією з галузок різнобічної діяльності Алчевської. До кола її знайомих входили такі імениті українці як Іван Франко, Пантелеймон Куліш, Тадей Рильський, професор Іван Пулюй. Христина підтримувала також тісні контакти з відомими російськими письменниками І. Тургенєвим, Л. Толстим, Ф. Досто-

євським, А. Чеховим, причому, як вказує Алчевська-молодша, — "найбільш, що цікавило її, се погляд їх на питання національні..."

Наскільки стала дорога українська культура молодій жінці румунського походження, свідчить вона сама у книзі спогадів "Продумане і пережите". Якось в Харкові затіяли змагання між російським та українським хорами, до якого готувались зазделегідь і дуже серйозно. Х. Алчевська, одна з організаторів хору українців, вельми хвилювалась у день конкурсу. Але коли полилась українська пісня, зворушливо-протяжна і журлива, вона заспокоїлась, втішаючись хвилинами справжньої насолоди. Однак публіка, як це не дивно, гучнішими оплесками нагородила виконавців веселих російських пісень, хоч була очевидна їхня примітивність. Вражена Христина покинула змагання розбитою вщент. На ранок ті, хто побачив її, — не впізнав: за одну ніч смолянисто-чорні коси Алчевської посивіли.

Найважливішою метою свого життя Христина Алчевська вважала поширення освіти серед простого народу. Де чоловік її відкривав копальні, туди вона несла вогник знань. Одного разу навіть попала під суд за відкриття школи у селі Олексіївці наперекір місцевим властям.

Свою послідовну діяльність на ниві освіти Алчевська розпочала 1862 року заснуванням недільної школи для дорослих у Харкові. Наголосимо, що школа була жіночою. Спочатку в ній навчалось 50 учнів і викладали 10 вчителів. Довгий час цей навчальний заклад вважався домашнім і по суті нелегальним, хоч програми і методику харківської недільної школи вже застосовували в подібних школах інших міст. На жаль, за два роки, коли російський уряд заборонив викладання українською мовою, лекції велися по-російськи, та учнів, як і раніше, досить широко знайомили з історією і культурою українського народу. Першорядна роль у школі Алчевської відводилась фолкльору. Щонеділі в Харкові проводилися академічні концерти, душею яких була пані Христина, як правило, по-святковому одягнута в національний костюм.

З 1870 року школа Алчевської отримала офіційне визнання і стала фактично методичним центром початкової освіти дорослого населення в Російській Імперії. Поступово ім'я Христини Алчевської стає відомим в науково-педагогічних колах Європи. Її запрошують на Міжнародні виставки, де вона репрезентує народну освіту усієї царської Росії. Зокрема в 1899 році, на Міжнародній виставці в Парижі Христина виступила з доповіддю на тему програм навчання грамоти для дорослих. Неодноразово Алчевську нагороджували на педагогічних виставках в Антверпені, Парижі, Чикаго за покажчик "Що читати народові?", була віцепрезидентом Міжнародної ліги освіти, почесним членом багатьох освітніх товариств.

З часом Христина все більше уваги приділяє педагогічним статтям, науковим розробкам. Але не забувала і про свою школу, яка проіснувала півстоліття. За цей час понад 17 тисяч жінок тут отримали початкову освіту, а водночас навчилися любові до рідного краю і вшанування видатних українців. З ініціативи Алчевської при школі був споруджений перший на Україні пам'ятник Т. Шевченкові. Увіковічувати пам'ять про народного поета царизм забороняв, тому місцем для пам'ятника вибрали садок при садібі Алчевських, а в приватні справи поліція не мала права втручатись. Пізніше, коли Христина стала опікункою Харківського міського училища, вона домоглася, щоб цьому навчальному закладові вперше присвоїли ім'я Тараса Шевченка.

Природа наділила Алчевську-старшу винятковою вродою — проникливими очима, густими бровами та ще чарівним голосом меццо-сопрано. Але головне її обдарування — невтолима спрага знань, почуття справедливості, трепетна любов до української землі і народу, який вважала своїм рідним. У родинному альбомі Христини колись написав вірш поет Василь Мова. Ця поезія-присвята відображає, як цинили велику подвижницю її сучасники:

*І я кохаю Вас, голубко,
Та не за очі й не за губки,
.....
А як народа свого жінку,
Привітну й щиру українку.
Кохаю, пані, Вас за тее,
Що серце Ваше молодее
З народнім серцем рівно б'ється,
Од його радощів сміється,
Його жадобою болить,
Його уразами болить
І кожний токіт його чує...*

Жертвовно віддавалась Христина Алчевська своїй улюбленій справі, але її енергії і тепла вистачало і для рідного дому. Батьківський рід продовжували чотири брати — Дмитро, Григорій, Микола та Іван. Останньому судилося стати знаменитим оперним співаком, якого свого часу з задоволенням слухали найприскіпливіші меломани Петербургу, Парижу, Нью-Йорку та інших міст. Поряд з братами зростали і дві сестри: старша — Анна, і молодша, названа в честь матері, — Христина.

Христя була останньою і незвично пізньою для тих часів дитиною. Мати наважилась народити її, коли самій вже минув сорок один рік. Ніщо не могло затьмарити дитинство Христі, улюблениці сім'ї. Початкову освіту дівчинка отримала у школі матері, далі навчалась в Харківській жіночій гімназії. Після закінчення гімназії Христя свідомо обирає материну стежку і вступає на вищі педагогічні курси у Парижі. Якраз тоді родину Алчевських спіткало велике горе,

і трагедія владно змінила триб життя всіх її членів.

Це сталося 1901 року. Важка економічна криза привела О. Алчевського до банкрутства. Всі надії він покладав на допомогу царського уряду, проте отримав цинічну відмову з пропозицією використовувати більш жорстокі форми визиску робітників, що для нього було неприйнятно. У розпуці Алчевський написав прощальну записку синові і кинувся під поїзд у Царському Селі. Нині про вагомий вклад Алчевського у розвиток української промисловости нагадує місто Алчевськ — так була перейменована по смерті підприємця і банкіра станція Юр'ївка, що згодом виросла у значний промисловий центр на сході України.

Після самогубства О. Алчевського на плечі його дружини і дітей, окрім відчуття неймовірної втрати, лягла і матеріальна скрута, яку сповна пізнала і юна Христя. Проте цей період одночасно позначається і надзвичайно напруженим внутрішнім життям, духовними пошуками та багатством інтересів. Пережита трагедія завжди кристалізує особистість.

Найсильніше Алчевську-молодшу приваблювало українство, і вона самотужки береться вивчати українську мову, якою раніше володіла тільки на побутовому рівні. Серед тих, хто мав на Христю український вплив, поряд з батьком та матір'ю слід поставити стару няню-українку. І, безсумнівно, найсильніший імпульс вона отримувала від красного письменства, передусім від творів Ольги Кобилянської, з якою надалі її поєднає тривала сердечна приязнь. Не дивно, що і сама Христя Алчевська випробує свої сили в літературі. Першому вона віддала на суд свій вірш авторитетному журналові "Літературно-науковий вістник". "Молода українка-патріотка, — писала вона у листі до редакції 1902 року, — що бажала би виступити на шлях української літературної праці, звертається з проханням надрукувати одну з перших несміливих її поезій..."

Праця Христі Алчевської посіла гідне місце у літературному процесі України початку ХХ століття. Вона опублікувала дванадцять поетичних збірок, з котрих найбільший резонанс мали "Туга за сонцем" (1907), "Вишневий цвіт" (1912), "Пісні серця і просторів" (1914), "Моєму краю" (1914), "Мандрівець" (1916), "Пробудження" (1917). Відома Алчевська-молодша і своїми публіцистичними виступами та перекладами. А поряд з літературою вимагало душевної енергії і буденне життя. Як педагог, підтримувала вимоги учнівської молоді, чим викликала на службі гнів начальства. Її активна громадянська позиція спричинилась до того, що свій педагогічний талант змушена була реалізувати здебільшого не в офіційних установах, а в молодіжних гуртках, товариствах. Важко пережила душевну хворобу, а потім несподівану смерть на гастролях брата Івана. Особисте життя Христі не склалось. Своє тепло і турботи вона

щедро роздавала тим, хто потребував допомоги.

А далі вона опинилась у суцільній пустці. Як інтелігентна людина з патріотичними переконаннями, Алчевська не змогла вписатись у більшовицьку систему. Розгубленою і пригніченою вона зустріла осінь свого життя. Власна гідність не дозволила їй прислужувати державі, що культивувала цінності, їй незрозумілі і чужі.

Христя Алчевська пішла з життя 1931 року. Пішла з твердою думкою: "Мене не викреслити при всьому бажанні з історії НІЯК..." На одинадцять років вона прожила більше, ніж її матір — велика просвітителька народу.

Але ім'я Христини залишилось в роду Алчевських. Одна з внучок, що також називалась Христя, мешкала в Криму, де батьки мали літню дачу. Правда, з тієї дачі комісари вигнали Алчевських, згодом розстріляли батька. Третя Христя Алчевська, дуже здібна до малярства, опинилась на грані жебрацтва. Через недугу попала у лікарню, звідки вже не вийшла. Її діти виховувались у дитячих будинках далеко від України. Тільки пізніше правнучка Христини повернулася до приморської Ялти, де живе і нині, скрупульозно збираючи найменші відомості про свою знамениту родину.

Але діла і помисли матері та дочки Алчевських не можна втиснути у домашні рамки. Вони слугували Україні, щиро і віддано, і заслужили подяку від всього українського народу, жіноцтва зокрема. Скромний поетичний хист Христі Алчевської доніс через десятиліття її світлу закоханість у рідний край:

*Любов моя — тиха... люблю тебе, краю...
Люблю твої думи, і співи, і сні,
І степ необмежний, і тугу безкраю,
І тихії сльози твоєї весни!..*

*.....
Люблю тебе, краю, хоч ти і покірний,
Хоч ти не досяг ще нової доби,
І темну недолю, і смуток твій лірний,
І злиднів тумани без хвиль боротьби!..*

А чи здатні ми, вже досягши омріяної "нової доби", на таку "тиху", таку діяльну любов, якої ой як потребує наша Мати-Вітчизна? Як сучасно звучать роздуми Христі Алчевської про долю України: "Кинем її ми, рідні її діти, — западе й вона, і, може, піде на роздоріжжя й станеться старчихою. А піднесемо ми свого духа вгору — оживе й вона, залунає слово її натхненно перед усім світом, і зрадіють ті, котрі досі не бачили її щасливою. А вона ж колись нас малих на лані під корчем ховала, годувала й облатувала, і плакала, коли ми, зростаючи, її кидали!.."

Тож нехай посеред вчителів, які навчають нас "підносити дух вгору", збережуться імена матері та дочки Алчевських.

Крим, м. Ялта

Підписання договору про участь України у виставці "Слава Візантії". Зліва (перший ряд): Олександр Горбатовський — заступник голови Державного комітету України у справах містобудівництва і архітектури, Філіп де Монтебелло — директор Метрополітального Музею, Леонід Новохатько — заступник міністра культури і мистецтва України. Другий ряд (зліва): Оленка Певна — експерт з ділянки візантійської культури, Гелен Еванс — заступниця головного куратора і провідна візантиністка, Вільям Віксом — голова відділу середньовічного мистецтва, Марух Терано — директор виставок.

Thirty objects from Ukrainian collections representing Kievan Rus' culture will be featured in the exhibition *The Glory of Byzantium*, on view at The Metropolitan Museum of Art in New York from March 11 through July 6, 1997. Pictured above at the signing of the loan agreements seated, from left Oleksandr Pylypovych Horbatovskyi, Deputy Head of The State Committee of Ukraine for Urban Development and Architecture; Philippe de Montebello, Director M. M.; and Leonid Mykhailovych Novokhat'ko, Deputy Minister of The Ministry of Culture and Arts of Ukraine. Standing, from left, are: Olenka Pevny, Research Assistant, Department of Medieval Art; Helen C. Evans, Associate Curator for Early Christian and Byzantine Art, Department of Medieval Art; William D. Wixom, the Michel David-Weill Chairman of Medieval Art and The Cloisters; and Mahrukh Tarapor, the Museum's Associate Director for Exhibitions. The signing took place on October 15 at M. M.

ЮРІЙ ШЕВЧУК

УКРАЇНА НА ВИСТАВЦІ "СЛАВА ВІЗАНТІЇ"

Від 11 березня до 6 липня у Метрополітальному музеї Нью-Йорку діє виставка під назвою "Слава Візантії". Вона присвячена мистецтву і культурі другої золоті доби візантійської цивілізації, яка охоплює період від середини IX до середини XIII століть. Ця виставка обіцяє стати однією з найбільших подій мистецького року в Нью-Йорку. Вона вже тепер привернула до себе пильну увагу широкої публіки і преси. Одним із найбільших учасників експозиції є Україна. Унікальні експонати, привезені до Нью-Йорку із провідних музеїв Києва, Львова і Севастополя чи не вперше дають американцям нагоду ознайомитися з важливою першоосновою і витоком української культури.

В понеділок, 3 березня, дирекція Метрополітального музею, залишаючися вірною встановленій для таких особливих okazji традиції, влаштувала попереднє офіційне відкриття виставки "Слава Візантії". Серед запрошених були численні представники американської та міжнародної преси, вчені, мистецтвознавці й ті ентузіясти музейної справи, меценати і покровителі мистецтв, завдяки яким цей проєкт нарешті вдалося здійснити. Слова, які найчастіше лунали у численних промовах, інтерв'ю, коментарях і оцінках, були "безпрецедентний", "епохальний", "небачений". Як сказав директор Метрополітального музею Філіп де Монтебелло, за останні 20 років його діяльності "Слава Візантії" — найважливіша і най-

складніша у реалізації виставка із понад чотирьох сотень інших, які були за цей час показані в мурах цього славетного американського музею.

В межах експозиції представлено понад 350 витворів мистецтва, мозаїк, фресок, текстилів, виробів із слонової кости, золота, срібла, кераміки, ікон і інших предметів релігійного і світського призначення. Вони привезені з музеїв і церковних скарбниць понад двох десятків країн світу. За словами Монтебелло, це не просто перші-ліпші пам'ятки періоду, але найкраще, найунікальніше, найцінніше, що дійшло до нас із тих часів. Ця загальна характеристика в повній мірі стосується і 25 експонатів, позичених для експозиції з України. Ряд предметів вперше з часу їх створення вивозяться поза стіни стародавніх монастирів і постають перед очима глядача саме тут, у Нью-Йорку. Це безцінні Євангелія із острова Патмос, де, за легендою, Іван Богослов написав своє Одкровення про страшний суд. Це фоліанти та ікони з монастиря св. Катерини, одного з найдавніших осередків християнства, збудованого на тому місці під горою Сінай, де Бог явився пророкові Мойсеєві у вигляді палаючого куща і дав йому скрижалі із десятима заповідями. В цьому сенсі, відвідувачі виставки можуть з повними на те підставами вважати себе привілейованими. Адже в жодному іншому музеї світу ніколи раніше не демонструвалося таке багатство.

Загалом вся експозиція поділяється на чотири частини. Перша знайомить із середньовізантійською культурою Константинополя та інших частин східно-римської імперії. Її ілюструють найвидатніші зразки художньої спадщини Візантії, що збереглися до нашого часу. Далі виставка досліджує взаємовпливи і зв'язки між мистецтвом та культурою Візантії з одного боку і таких сусідніх народів як древні русичі чи болгари на півночі, вірмени чи грузини на сході, християни Сирії і Єгипту на далекому півдні. У двох своїх останніх частинах "Слава Візантії" унаочнює процеси запозичення і наслідування культурних досягнень Другого Риму далеко поза межами імперії. Йдеться насамперед про ісламські країни середньовічного сходу та християнські королівства латинського Заходу.

Важливою частиною цього проекту є також численні паралельні з виставкою заходи. Це і ряд наукових симпозіумів, присвячених вивченню візантійської цивілізації, в яких, до речі, візьмуть участь і мистецтвознавці України. Це і концерти греко-візантійської церковної музики. Це і демонстрація документальних фільмів. Це і такі популярні серед нью-йоркських музеєлюбів лекторії.

Знаменним є те, що чи не вперше після розпаду СРСР чільне місце у грандіозній міжнародній виставці відведено давньоукраїнському мистецтву. Проголошення незалежності України свого часу не причинилося до того, що зовнішній світ вже на наступний день усвідомив культурну і цивілізаційну самобутність нації, яка протягом століть силоміць трималася у тіні Москви. У свідомості Заходу Україна і її народ продовжували бути і навіть тепер часто є невидимими: українські міста передавалися і ще надто часто передаються на англійську чомусь у російській транскрипції, як Kiev, Lvov чи Chernigov, українські світочі залишалися і ще лишаються або радянськими, а значить російськими, як Довженко, або принаймні уродженцями Росії, як Архипенко чи Гніздовський. "Слава Візантії" кладе край у багаторічній практиці потурання Заходу змові мовчання навколо давньої культури України.

Є якась іронія в тому, що довгоочікуване і по праву належне їй місце у світовій культурі й історії Україна повертає собі завдяки генієві сивих предків, а не теперішнього розкутого покоління мистців. Україна — єдиний учасник експозиції, яка отримала окремо відведену галерею для своїх експонатів. Це створює цілісну уяву про давні витоки нашої культури. Мистецтво, архітектура, християнська традиція і духовність Київської Русі представлені на виставці не лише експонатами з України, але й із музеїв Російської Федерації, інших країн Європи і навіть Сполучених Штатів. Проте всі вони у тексті екскурсії і в розкішному каталозі до виставки неоднозначно пов'язуються з цивілізацією древнього Києва, міста,

*Архангел з золотим волоссям. Київська Русь (Новгород? Київ?). 12 століття, дерево, темпера.
The Archangel with the Golden Hair. Kievan Rus (Novgorod? Kiev?). 12th century. Limewood, with egg tempera over gesso.*

яке нині є столицею незалежної України, як не забув нагадати на відкритті виставки головний куратор Метрополітального музею Вільям Віксом. Експозиція "Слава Візантії" є чи не першою міжнародною імпрезою такого масштабу і ваги у США, яка подає історичні факти, експонати і коментарі до них в такий спосіб, що фрагменти російських музейних збірок ілюструють і розкривають культуру України, а не навпаки, як це було завжди.

Загалом у межах "Слави Візантії" і протягом майже шести місяців виставляється 25 унікальних експонатів з України. Вони позичені з колекцій Національного музею історії України, Києво-Печерського заповідника, Національного художнього музею, Херсонського національного історико-археологічного заповідника, Львівського історичного музею та Музею Софія Київська. Останній, зокрема, представив на виставку сім оригінальних експонатів з X, XI і XII століть. Це мозаїки із Золотоверхого Михайлівського собору, шиферна плита, свого часу вмонтована в стіну Михайлівського собору, зразок мозаїчної підлоги Десятинної церкви (X ст.), капітель (XI ст.) із вівтарної частини Софійського Собору. Це все дуже великі експонати. Мозаїчні портрети св. Стефана чи св. Тадея, наприклад, важать кожен понад 700 кг.

Виставка також позначила нову практику у презентації України в Америці. Раніше всі назви — географічні і власні — транскрибувалися не з української, а з російської мови. В описі українських експонатів виставки вперше в практиці Метрополітен-музею подається українська транскрипція. Те, що найбільший музей Сполучених Штатів поряд із культурною визнав і мовну самобутність України,

ДОКІЯ ГУМЕННА (1904—1996)

Не всіма поміченим був відхід у вічність бл. п. Докії Гуменної. Дехто, правда, згадав про неї як про одну з багатьох, що вмирають, і їх смерть треба зареєструвати...

Наш спізнений некролог має завдання пригадати читачам, що 4 квітня 1996 року відійшла з-поміж нас земних велика Людина, колос творчого труду з широким діапазоном тематики. На основі пильних студій археології і етнології, Докії Гуменній вдалося проникнути у глибинні верстви ставання українського етносу. Її письменницький талант і глибока вроджена інтуїція дали їй змогу влити життя у персонажі її повістей із прадавніх часів, а тим самим наблизити нас, читачів, до праукраїнської людини.

Народилася Докія Гуменна 10 березня 1904 року в місті Жашкові на Київщині в родині хліборобів і підприємливих дрібних торговців. Була зв'язана з рідною природою серця України, де проходили давні вали-укріплення ще з доісторичних часів, згодом поновлені у X ст. князем Володимиром Великим. Легенди про ті вали були живі у народній пам'яті, тож бабуся розказувала молоденькій Докії про напівлегендарні події давнини. Допитливий ум майбутньої письменниці домагався поживи-знання, — а що було перед тим?.. Це й стало генезою її творів. Докія заповідливо читала кожну книжку, яка попала їй у руки, тож батьки зрозуміли, що їй треба вчитися у середній школі. Далі вже керувала своїм життям Докія сама. У тяжких побутових умовах вчилася — закінчила Київський університет (тоді ІНО), пересиджувала в бібліотеці, ходила на консультації й семінари відомих археологів Києва. Почався творчий процес. У постатях її сучасності вона бачила їхніх прапредків, вона чула їх мову, яку старалася відтворити на основі звучання давніх слів і їх семантики та образності.

У 1924 році дебютувала в літературі оповіданням

"В степу". Незабаром її прийняли до літературного об'єднання "Плуг". Як письменниця поїхала "у відрядження" на Кубань, де жила серед селян і спостерігала їх тяжке життя "в комунах", про що написала правду, зобразивши велетенський експеримент соціалізму. Влада очікувала іншого репортажу — у схвальних тонах про нововведення в сільське господарство. Відтоді почалося постійне цькування письменниці.

В середині 1930-их років Д. Гуменній заборонено друкуватися. Нужденне напівголодне існування не зламало, однак, її волі говорити й писати тільки правду. Тож твори письменниці виношувалися в її мислі, уяві, пам'яті. Тим і була вона багата. Під час воєнних подій усвідомила вона можливість спізнати інше життя, де немає заборон, тож виїхала на Захід, не чекаючи повернення советської влади в Україну. Тяжке рішення — покидати, може, навіки рідну Україну, іти в невідоме, у "чужую чуженицю".

Та емігрантське життя стало порятунком для її творчості. Спочатку був Зальцбург, а потім Нью-Йорк — після інших міст Канади й Америки. Єдиним прагненням письменниці було писати, перелити в літературні твори-повісті велетенський багаж, принесений з України в її пам'яті, в усій її істоті. Назовімо хоча деякі з її 22-ох книжок, що вийшли друком поза межами України: "Діти Чумацького Шляху", "Мана", "Хрещатий Яр", "Скарга майбутньому", "Минуле пливе в прийдешнє", "Дар Евдотії", "Небесний змії", "Прогулянка аляями мільйоноліть", "Багато неба", "Вічні вогні Альберти", "Серед хмаросягів", "Жадоба", "Благослови, мати", "Внуки столітнього заповоження". Так творчість письменниці пройшла у пошуках духовного життя предків. Вона дійсно наблизилася до нас, її сучасників, давні забуті епохи. Її творчість займе тривале місце в літературі України. Покищо наші сучасники в боргу перед великою письменницею.

великою мірою є заслугою д-ра Оленки Певної. Українка д-р О. Певна є провідним експертом Метрополітен-музею у галузі візантійської культури і однією з головних організаторок виставки в її українській частині. Її перу також належить розділ у каталозі експозиції про українське мистецтво візантійського періоду.

Як сказала мені заступниця головного куратора і провідна візантиністка Метрополітен-музею Гелен Еванс, українські експонати є одним із двох наріжних каменів усєї експозиції. Пояснюється це досить просто. Мозаїка була чи не головним різновидом

мистецтва Візантії, і власне присутність мозаїчних зразків, які вціліли з Михайлівського Золотоверхого собору, дає нагоду ознайомитися з цим мистецтвом. Експонати, запозичені з українських музеїв, за словами Гелен Еванс, належать не лише до художньо найцінніших, вони критично важливі для всієї виставки. Без них виставка була б неповною, як і неповною лишалася донедавна у свідомості Заходу історія європейської цивілізації без її українського розділу. "Слава Візантії" відкриває перед здивованим поглядом широкої американської і міжнародної публіки першу і одразу таку величну сторінку цього розділу.

”ОДНІЄЮ ДОРОГОЮ ЙДУ — ТА Й УСЕ...”

(Продовження. Початок у попередньому числі)

Щоправда, війна й перше повоєнне десятиріччя згубно позначились на самопочутті художниці й на малюванні. Вона втратила (їй усміхнулось коротке щастя любови) коханого Василя Маринчука, від якого народила сина Федора, померли батьки, мале дитя на руках, ще і в хаті мала щодень поратися, город обробляти... Скільки того діла лягло на немічну селянку! Не до малювання було! Та й кошти на папір, фарби, пензлі звідки могла взяти в ті напівхолодні, напівхолодні сталінські роки? Як вижила — один Святий знає. І все ж виборсалась із труднощів. І в Києві про неї згадали: взяли на виставки роботи 30-их років. Відтак, окрилена визнанням, майстриня знову запрацювала на всю потугу свого таланту — появилось її прізвище на шпальтах тодішньої всесоюзної і світової преси. Ніхто ніколи з журналістів-мистецтвознавців не засумнівався, що Марія Приймаченко — явище оригінальне, унікальне, ба навіть геніяльне. Не було визначної виставки в республіці, в колишньому Союзі, за рубежом, на якій би не експонувались її роботи.

60—80-ті роки — період злету таланту майстрині, бо ж на цьому шляху не мала попередників, а чи знайдуться гідні її генієві послідовники? В тому й таїна її малярства, що звичайний декоративний розпис вона піднесла до рівня геніяльності й особно стала в ряд найвидатніших примітивістів світу і взагалі живописців із планетарним ім'ям. Дуже цікаво сказали про неї з нагоди відзначення найвищою нагородою — Державною премією України ім. Т. Шевченка 1966 року за цикл робіт ”Людя на радість” відомі художники — Микола Глуценко: ”Людя на радість” —це симфонія радості, свято краси, пісня нашому сучасникові”; Василь Касіян: ”...в галузі декоративних розписів стали своєрідною клясикою твори Марії Приймаченко”, а її творчість — то ”материнська мова нашої культури”.

Услід за Катериною Білокур (її вважали і досі офіційно вважають представницею народного мистецтва!) вона другою була в народній мистецькій дідазні, яку 1970 року відзначено званням ”Заслужений діяч мистецтва”, а 1988-го — ”Народний художник України”.

А тим часом болотнянське життя майстрині протікало в узвичаєному річищі й ритмі: турбот завжди багато, радощів мало. Щоправда, з появою в хаті злагідної невістки Катрі їй значно полегшало й на душі повітліло. Хоч внуки й задавали клопотів, та то не біда — приємні. І малювання, малювання з ранку до вечора, доки сонечко ласкаве світло розсипало, якщо дозволяло здоров'я. А воно, надірване з дитинства, часто-густо кличе її на герць із хворобами, від яких нікуди не втекти, не захватись. Та коли вони відступають — в творчості вона розквітає, про все на світі забуваючи. Та найкраще про себе розкаже кількома фразами вона сама: ”Ну, збиває трохи здоров'я. Ось так: коли дощ або сніг — так мучить, так крутить... Я все одно терплю, тримаюсь. Як

тільки полегшає, так малюю — і все тоді забуваю. Я працюю. Ось там мені вся радість, вся радість...”.

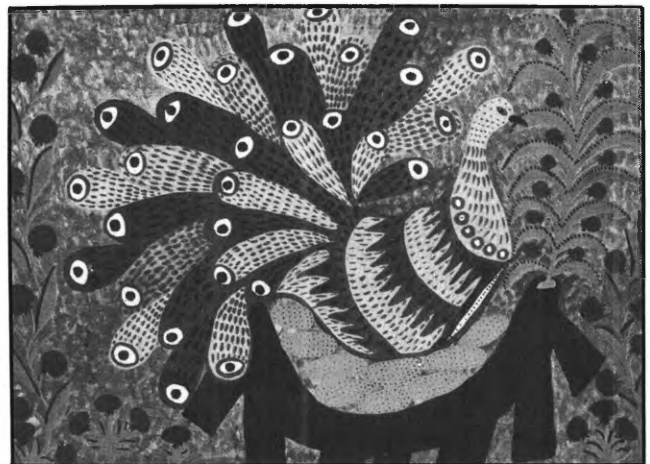
Мужня селянка, мужня творчість! Гляньте на станкові картини, панно художниці. Не знайдете в них нарікань на долю, дуже мало знайдете мінору, зате удозвіль доброти, співчуття, порядности, іскрометного сміху, легкої іронії, а то й сарказму.

Із якимось внутрішнім задоволенням і навіть викликом самій собі, світові Марія Приймаченко малює спочатку на білому тлі, а згодом на жовтих, зелених, червоних, синіх фонах чудернацьких звірів, птахів, поцяцькованих зірочками, квіточками, дівчат із довгими косами, вусатих хлопців-козаків. І ці, на перший погляд, простенькі, ба навіть примітивні малюнки з нескладними, але часто несподіваними, а тому й загадковими сюжетами, де яскраві, насичені, аж дзвінкі кольори не відстрашують, скорше приворожують до себе погляд, сприймаються в одному поетичному й стилістичному ключі.

”Свое рідне роблю — та й усе, — висловлює як кредо художниці. — Бо це ж у нас в Україні віками робиться. Бо то ж усе вишите, красиве, і мені здається, що ніхто не повторить його ніде...”

Чужого не хапаю. Однією дорогою йду — та й усе...”.

У цьому висловлюванні — пряма дорога до досягнення величчя й простоти мистецтва художниці. На присутності в фантастичних сюжетах традиційних елементів настінних розписів, орнаментальних мотивів і символів інших народних ремесел уже йшлося, їх чітко простежив і один з найсерйозніших дослідників творчості майстрині Володимир Данилейко у вступній статті до альбому ”Марія Приймаченко”, що 1972 року вийшов у видавництві ”Мистецтво”. Дуже слушно він наголосив:

Чайка на гніздечку.

Seagull in a Nest.

"Як традиція малювальництва Приймаченко пішло від народних розписів. У... її аркушах, як і в настінних розписах, знайдуться і зигзаги з їхньою симетрією ("Соняшник", "Чайка на гніздечку" чи "Соняшник із бджілками"), і неодмінні листки, дрвця, квіти, вазони, птахи, риби ("Волошки в синій вазі", "Квіти в синій вазі", "Білі шавлії", "Жоржина у вазоні", "Пава на хмелю"), і попарні зображення пташок ("Павичі серед квітів", "Пісня про могилу Невідомого солдата"), і раціональність у розташуванні елементів розпису, його ліній та кольорових плям, і як світ біле крейдяне тло, й інтенсивні незмішані фарби — наповнені, чисті, природні — одне слово, все те, що "народ зробив і виповів". А скільки ще у роботах Марії Приймаченко елементів суто керамічних (розетка-хвіст і гребінь в аркушах "Дика курка у винограді" й "Звірі в гостях у Лева"), ткацьких (білі трикутники у малюнках "Роман та Оксана", "Мавпа лікує ведмедя") і т. ін. Вбачаємо й схожість равликподібних рогів Приймаченкового солом'яно-жовтого "Бичка на прогулянці" (1938) із таким же рясовживаням у нашій прадавній кераміці символом древа життя...".

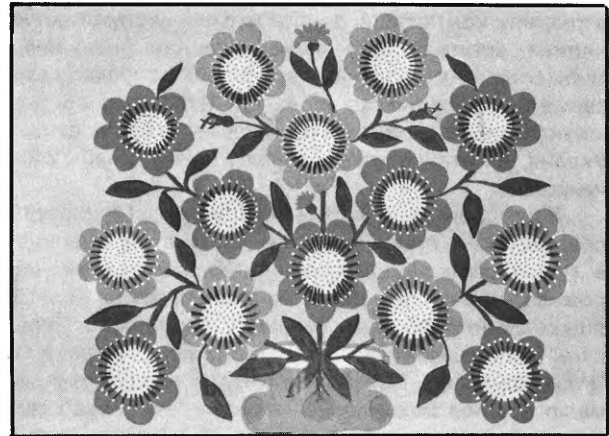
Висловивши ці думки, Володимир Данилейко поспішає на захист оригінального самобутнього таланту болотнянської майстрині й обумовлює необхідність народних традицій в її письмі:

"І все ж цілком аркуші Марії Приймаченко не вкладаються в канони народно-мистецького традиціоналізму — вони витвори яскравої індивідуальності, витвори неповторні й навіть не повторювані самою авторкою, хоч, здавалося б, ще аркуш-два (а їх у неї сотні), й художниця випишетесь, замкнеться в одноманітності орнаментальних елементів та своїх квіток, птахів, звірів. Одначе щораз у неї нове розмаїття кольорів, ліній, нескінченне винахідництво у пошуках засобів передачі характеру зображуваного. І оте принагідне використання художницею традиційних в народі орнаментальних мотивів та символів — не така собі скуто етнографічна цитация, а засіб алегорії — задля змістовності, доступності її образотворчої мови мільйонам своїх "співрозмовників".

Цілком приймаючи спостереження та висновки Володимира Данилейка, особливо наголошую: кращі твори Марії Приймаченко — то сплав конкретно народного, імпульсивно підсвідомого й небувало фантастичного як реального, викристалізованого в образах буйною казковою уявою.

Не дивно, що станкові картини з квітами — то унікальний ботанічний сад стилізованої рослинності рідної землі — декоративні й орнаментальні водночас і по суті — геніяльний примітив. У них художниця йде від вишивання, петриківського розпису. Таких квітів немає в природі, а якщо і є, то далеко не такі, зате вони ніби проросли з люблячого серця.

Обійміть поглядом її геніяльні "Квіти-оченята" (1965) і зіставте з квітковими натюрмортами Катерини Білокур. У богданівської самоюк квіти — найвище творіння природи, очі землі, напрочуд земні, списані з природи й одухотворені поетичним серцем художниці. В Марії Приймаченко вони умовні, квіти-оченята, позбавлені реального оточення, буття на землі, скорше вигадані й стилізовані образи, своєрідні мультики, що бігають оченятами, моргають на нас. Однак вони і в тої і другої

Рожеві квіти у синій вазі.

Flowers in a Vase.

по-своєму прекрасні: у Білокур — це незбагненно одухотворена, оромантизована краса природи, у Приймаченко — поезія декору, стилізації.

І пригадайте висловлювання Марії Приймаченко:

"Я хочу зробити картину, де соняшники світлом сіяють, аж палахкотять, а бджоли (над ними) гудуть — голосять, медок із соняшників беруть і в вулик носять. А горох, горох угору поспішає, як льотчик, вгору все хоче, все вище й вище".

Прозовий і поетичний у народі образ соняшника переростає в художниці в національний символ буття народу, як, до речі, й калина.

Аж полум'ям горять у неї предивні, гарячим серцем зроджені, композиції з червоними квітами — "Птах" (1962), "Жар-птиця у квітах" (1962), "Рожеві квіти у синій вазі" (1965), "Квіти у вазі" (1967), "Букет" (1970). Червоний, рожевий кольори тут не контрастують, а в гармонії співживуть з іншими, надаючи роботам якогось таємничого звучання, однак не містичного, а життєствердного, піднесеного. І цим вони приваблюють зір, буквально залюблюють у себе.

Воістину одухотворене й поетичне в художниці пташине царство в квітковому оточенні. "Зозуля на калині" (1962) — ніжно лірична мальовка, національна за духом і кольоритом, бо і зозуля і калина — усталені пісенні символи. Калина цвіте білопінно і вся композиція завожує вишуканістю білого, синього й чорного кольорів.

По-особливому мисткиня любить своїх журавлів — "Буслики прилетіли" (1982), "Буслики" (1984), бо вони — миролюбні птахи, вісники весни й людського щастя.

І все ж більше уваги болотнянська малярка приділяє звіриному царству, в яке органічно композиційно вплітаються і квіти, і птахи, і люди, якщо цього вимагає художницький задум. Чудернацькі звірі й птахи, неначе з інших планет чи світил переселені на нашу грішну землю уявою художниці, зажили на її станкових картинах і панно повноцінним звірино-людським життям, до національного характеру, звичаїв, традицій, вбрання безпосередньо причетні. Через природу, поведінку, позу, жести птахів-звірів — у гущу народного життя, взаємин між людьми — такий основний зміст сюжетів-алегорій Марії Приймаченко.

І що по-справжньому вражає, захоплює, зачаровує? Українізовані, олюднені, з вигадкою й бісером вплетені

в тканину композицій, звірі й птахи —унікуми, химерії, видива, зроджені фантазією, невидані, нечувані, не зафіксовані на полотнах і графічних аркушах жодним світовим художником, ірреальні й реальні водночас, існують лише в одному примірнику і то не десь, а в Україні, на станкових картинах і панно Марії Приймаченко!

І ще. Звичайні звірі мають природне біологічне обарвлення — і такі вони в творах майстрів живопису. А в Приймаченко слон зелений, синій, жовтий, мавпа рожева, чорна, лев синій, червоний, зелений... Це ж підкреслено і в багатьох назвах — "Синій лев", "Зелений слон", "Синє звірятко", "Фіолетовий звір", "Чорний звір", "Рожева мавпа"... Парадоксально? Ні, для болотнянської малювальниці закономірно —такими бачить своїх героїв, такими й зображує. Антихудожньо? Аніскілечки, гармонія й контрасти барв у неї дивовижні, композиційно

виправдані і вмотивовані. Оце і є мистецьке диво Марії Приймаченко. Сотні робіт художниці в столичних, обласних музеях України, в рідному районному центрі Іванкові, що гордиться своєю знаменитою землячкою, більшість із яких експонуються в постійно діючих виставках, — промовисте потвердження тому.

І кожна мальовка, своєрідна образна метафора, — то продуманий, міцно закомпанований, бездоганно декоративно зреалізований сюжет, що не завжди піддається звичайному переказові. Тут потрібні не лише знання багатющого усталеного арсеналу засобів вираження в народному мистецтві, а й самої природи наївного мистецтва, зокрема глибокого розуміння характеру мислення Марії Приймаченко — геніальної великої дитини з широко розкритими очима на дивовижний світ, яка не знати, в які нетрища фантазії заведе тебе, які видива явить у тому чи тому аркуші.

Закінчення в наступному числі.

ІННА ХРИСТЕНКО

ВАГОН НА ЗАПАСНІЙ КОЛІЇ

Весна тридцять третього була якась примарна, неправдоподібна. Непомітно, хутко і боязко стекли струмки, оголивши нечепурне, неприбране з осені місто. На вулицях не чути було цвірінчання горобців, трамваї озивались не дзвінко й загонисто, а глухо й деренчливо, та й люди снували по харківських тротуарах теж якимсь непомітно, заклопотано й боязко, хутко минаючи підвороттє, де тулились німі, байдужі до всього, замотані в ганчір'я прибудди, що майже втратили людську подобу. Лише глухо шамкотів переповнений, закурений, розбурханий Південний вокзал, а за ним зміїлось густе плетиво рейок, котре слід було подолати, щоб дістатися до старого, обідраного вагона на далекій запасній колії.

Вагон той правив за тимчасовий збірний пункт, куди міліціонери приводили й зносили покинутих на вокзалі дітей різного віку. І сюди через плутанину рейок до вагона поспішала, злегка накульгуючи, маленька, худя, заклопотана жінка, що мала там чергувати цілу добу.

Вона не була ні медсестрою, ні санітаркою, не займала жодної платної посади. В свої сорок років — всього лише студентка, зарахована до інституту без документів про освіту, завдяки своїй біографії батрачки, революціонерки ще з 1905 р., що відбула царське заслання. Одержати освіту — було мрією всього її життя. Та коли серед студентів почався запис добровольців, ця жінка, сама колись зазнавши сирітства, зголосилася однією з перших. Так почалися її чергування на харківському вокзалі. Треба було приймати й розміщувати на голих вагонних полицях своїх підопічних. Ось дружинник¹ привів дівчинку й хлопчика років семи, певно, сестричку з братіком, що міцно трималися за руки і злякано озиралися. Сбоє були босі, обідрані, не діти — маленькі скелетики з роздутими животиками. Жінка погладила їхні закудлані голівки, посадила на лаву й обернулася

до міліціонера, що простягав їй згорток брудного лахміття, з якого визирало крихітне, по-старечому зморщене личко. Дитя вже й не плакало, а тільки квилито ледве чутно, скрививши тонкий, блідогубий ротик.

Неможливо було спокійно дивитися на це нещасне беззахисне створіння. Жінка охопила живий згорток, притулила ло себе і стала легенько колисати. А як покляла дитину на полицю, її халат на грудях був уже не білий, а сірий від сили-силенної гладких, вгодованих вошей. Жінка ахнула й хутенько обтрисилася.

Хлопчина років дванадцяти в супроводі ще одного міліціонера зайшов до вагона досить сміливо. Видно, мав уже сякий-такий досвід, вештаючись по станціях та поїздах, утікаючи з одного збірного пункту, щоб потрапити до іншого. Зрештою, чом би тут і не переночувати? — промовляла вся його невеличка, обшарпана, але незалежна постать з руками в кишенях драних штанців. З ним не буде багато клопоту, подумала жінка і тут же завважила голодний блиск хлопчикових очей, спрямованих на стеаринову свічку в ліхтарі над дверима. То була їжа! Не в силі одірвати від неї очей, хлопчик проковтнув слину. Жінка зідхнула. Машинально помацала в кишенях, але там не було й крихти. Та й звідки б їй узятись? Половину 600-грамової студентської пайки з'їла вдома. Решту вона лишила на вечерю дочці, бо та свої 400 утриманських грамів "знищувала" ще вранці. Сама ж вона вечеряти вже одвикла... А от оце хлоп'я... Швидше б укласти його спати, у сні голод забувається. Тільки свічку... свічку слід пильно стерегти. Як би хтось із таких старших лобуряк до неї не добрався.

Надворі зовсім стемніло. Вагон був давно повний. На всіх полицях, закутані, тісно тулилися одне до одного дитячі тільця. Кому не було місця на полицях, вмощувався долі. Старші хлопці залізли на треті, багажні

полиці, поближче до спокусливої свічки.

Жінка саме збиралася замикати двері, коли знадвору почувся голосний плач. Це міліціонер приніс іще одне мале простоволосе дівча.

— Ну, куди я її подіну? — забідкалась жінка. — Тут уже й голці ніде впасти. Я вагон замикаю!

Проте білоголове дівча жінка таки прийняла, втерла зарюмсане личко, пригладила скуйовджені кучері і посадила в куточку крайнього купе — то було місце чергового у вагоні. Вкладаючи та зацитькуючи маля, незчулась, як у вагоні запала пільма. Бісові хлопці! Таки поцупили свічку! Тепер і сиди в темряві до ранку. Ну, та хіба це вперше? А що красти у вагоні більше було нічого, то ніч, дасть Бог, мине без дальших пригод. Хіба хто заплаче або вигукне щось уві сні, або сусіда штовхне сусіду, що спросоння поклав на нього ноги, та й знов заляже густа, давка тиша.

Жінка пройшлася з кінця в кінець по вагону, комусь підвела звішену з лави руку, когось прикрила шматиною, що зсунулася додолу. Потомлені, перемучені діти спали камінним сном. Навіть ті халамидники на третій полиці, поділивши вкрадену свічку, затихли. Жінка знову оглянула ряди непорушних тіл і скорботно похитала головою: не одно і не двоє з них затихне до ранку навіки...

Повернувшись на своє місце до дівчинки, що спала, якось хрипко й нерівно дихаючи і розкинувшись на всю лаву, жінка присіла скраечку, притулила голову до стіни та й собі закуняла. Сон її був сторожкий, неспокійний. Якась клітинка у підсвідомості була на варті й тримала в напрузі стомлене тіло. Часом жінка розплющувала очі, позирала на вікна — вони були темні — та й знову поринала в легку дрімоту.

Аж ось нарешті посвітлішали вікна, морок хуленько утік під лави. Заворушилися діти, то один, то другий просився "надвір". Жінка одімкнула двері вагона і стала на нижню приступку, глибоко вдихаючи свіже ранкове повітря. Пасла очима дітлахів, щоб не розбігались далеко, та вони й так тулилися до вагона, адже знали: ось-ось прибудуть санітари, загуркотять алюмінієвою тарою і почнеться невимовно-хвилююча церемонія — роздача ранкової хлібної пайки.

Поки санітари складали свої скриньки коло вагона, де стояла жінка, уся дівтора, що здатна була рухатись, виповзла надвір і вместилася просто на землі живим настороженим ланцюжком. Жінка скинула очима — своєї малої білоголової сусідки там не угледіла. Мабуть, спить ще десь у куточку міцним сном.

Звичним рухом жінка підсунула найближчу скриньку. Вона добре знала, що там всередині, як знали це й діти, чії розширені, некліпаючі очі вмиль прикипіли до скриньки. Жінка опустила руку, вийняла з неї шматочок чорного, глевкого, посипаного цукром хліба і простягла найближчій дитині. Дитина обома руками схопила свою пайку, і в цю ж мить очі інших перекинулись на новий шматочок в руці жінки.

Ніхто не штовхався, не ліз без черги, не одпихав інших. Здавалось, уся життєва сага цих обтягнутих шкірою скелетиків зосередилась в їхніх невиситимих, смертельно-голодних очах. Дивитись, дивитись і знову

дивитись, як спритна жіноча рука добуває зі скриньки шматочок чорного хліба — цей справдешній і незаперечний символ життя.

Ті, що мали вже свою пайку, відразу втрачали інтерес до всього навколо. Вони мовчки жували, смоктали, пересовували в роті розм'яклу жуйку, кінчиком язика перевіряли усі куточки рота, а, проковтнувши усе до крихти, облизували губи, обсмоктували пальці, вишукували у своїх лахах і навіть на землі кожную крупинку цукру.

І тільки одного разу цю ритуальну побожну тишу порушив відчайдушний дитячий крик. Малюк років двох, тримаючи у жмені одержану пайку, не зводив очей з руки жінки і пронизливо верещав. Жінка розгублено блимнула, повернула долоню і все зрозуміла: до її вказівного пальця пристала глевка чорна крихта. Жінка обережно зняла крихту, малюк ухопив її і відразу замовк. А жінка і далі хутко та вправно вгамовувала перший голод тих, кому пощастило пережити минулу ніч.

Тут таки, поруч, так само хутко і вправно поралися коло своєї роботи і санітари. Вони мали справу з тими, іншими, кому цієї ночі пережити не пощастило. Мовчки, швидко й заклопотано санітари зносили легенькі напівголі трупики і складали їх на землі акуратними штабелями. Часом бувало й так, що хтось із "померлих" засовається на чийсь гострих кістках і підніме голову.

Тоді санітар спокійнісінько озветься:

— А, ти живий! Ну, то йди сюди!

І одним легким рухом піднявши дитину з її смертної постелі, пересаджував на протилежний бік, до живих дітей, ще й простягав "воскреслому" його законну пайку чорного хліба.

І жінці треба було звикати до того щоденного перетворення живих істот на мертвих і навпаки, треба було витримувати голодний блиск дитячих очей та низько схилені голівки на тонких шиях. Коли ж відчувала, що сили ось-ось не стане, гладила раптом чиюсь нечесану і немиту, русяву або чорняву куделю. Реакції, як правило, не було ніякої — діти дійшли вже до крайньої межі отупіння, за якою, здавалось, зникали всі людські почуття.

Роздача пайок закінчилась. Тепер і жінка могла взяти собі кусник чорного хліба. Жуючи, вона чекала, поки санітари вийдуть із вагона, покінчивши свою моторошну справу. Ось легко сплигнув на землю останній із них — і тут хліб вислизнув жінці із рук. Санітар тримав закоцюрблене тільце малої дівчинки, що ввечора заснула була на лаві чергового. Перед роздачею жінка не хотіла будити дитини — нехай виспить. От і виспалося. Треба було звикнути і до цього. Була ще вчора маленька заплакана дівчинка з ясними кучерями. А тепер її вже немає. Хто її мати? Звідки потрапила дитина на вокзал? Невідомо. Нічого невідомо. Крихітне людське життя кануло в непам'ять. І не треба про це думати, та й ніколи думати, бо вже наближаються двоє міліціонерів із хлоп'ям років трьох, досить охайно вдягненим, взутим у стоптані, але ще цілі сандалики. Видно, міська, тутешня дитина... Угледівши жінку в білому халаті, хлоп'я вирвалося з рук дру-

жинника і з криком "Мамо!" кинулося до неї.

Жінка не встигла навіть здивуватися, чому хлоп'я назвало її мамою. Мерщій підхопила хлопчика на руки, і той так міцно припав до її грудей, що вона ясно почула биття маленького сполоханого серця.

— Де ви його знайшли? — оглянулася жінка на дружинників.

— У центральній залі, біля телефонної будки. Ніяк не хотів іти з нами, все казав, що зараз прийде мама.

— А яка ж твоя мама? — спитався другий дружинник.

— Та ось же вона! — і хлопчик ще тісніше притулювся до жінки. — Бабуся ж розказувала, що мама — лікарка, в білому халаті, і незабаром приїде із санітарним поїздом... А тоді бабуся померла, а тьотя Фрося сказала, ходімо, Павлику, на вокзал, маму зустрічати. Стій, каже, отут коло будки, мама з поїзда вийде і тебе побачить... — Тут хлопчик зиркнув на жінку. — А чому тебе так довго не було? Я плакав-плакав...

Жінка сховала своє лице в його сорочині. Не можна було мовчати, треба було щось одказати влад.

— Я ж лікарка, Павлику, діток доглядаю, Бачиш, скільки їх тут у мене? Ось ще одного привели. Ти стій тут коло мене, бо я тепер зайнята, а потім підем з тобою у вагон.

— А ти більше нікуди не підеш?

— Ні, ні, не бійся. Мені од вагона не можна відходити. Я тут чергую.

Магічне слово "чергую" заспокоїло хлопчика, і він став коло жінки, вхопившись рученям за полу її халата. Коли жінки заводила дітей до вагона, він і собі видряпувався за нею, не випускаючи з рук халат. Розмістивши дитвору, жінка підвела Павлика до свого місця в кутку вагона.

— Отут будемо з тобою ночувати. Сідай, ось тобі хліб з цукром, а я зараз прийду.

— Ні, ні, я з тобою, я не хочу тут бути сам!

Довелося знову зводити Павлика по приступках із вагона. Він уже насилу тримався на ногах, однак не відступав ні на крок від "своєї мами". Жінка внесла напівсонного хлопчика у вагон і поклала на полицю. Сама теж прилягла поруч, чекаючи своєї змінниці, що трохи припізналась. Була змучена, як ніколи, і вся наче побита. Боліли руки, ноги, раз-у-раз пересихало в роті. Голова усе важчала і щільніше притулялася до лави. Як би хоч не заснути! Потихеньку встала. Сонний хлопчик ворухнувся був, але не прокинувся. Вона гірко зідхнула.

Що діяти з оцим дитям? Воно ж, видно, матері не пам'ятає, а тільки наслухалося од бабусі, що мама — лікарка, і в "білому халаті". Тепер він певен, що це так і є. Страшно подумати, як побиватиметься хлопчик, коли його забиратимуть у колектор²! Знайти і знову втратити матір! Це вже занадто для нещасної дитини...

Жінка похитнулася від дружнього поштовху своєї змінниці.

— Та що це з тобою? Ти мов з хреста знята!

— Нездужаю щось. А тут ще отака морока...

Жінка розповіла про історію з Павликом.

— Матір у мені признав. Це завтра, як проснеться, а мене нема — то буде веремія!

— Та ми вже якось його забавим. Скажемо, що ти в контору пішла...

— А це ідея! Справді! Піду в контору, попрошу оформити документи, що я його мати — вони тільки раді будуть! — та й заберу Павлика до себе!

— Тобі вдома тільки зайвого рота й бракувало...

— То пусте! Проживемо якось... Ти б тільки бачила, як він до мене тулювся!

— А чого ти червона така? І руки горять! Та в тебе температура!

— Минеться... Поїду зараз додому... А вранці оформлю...

— Ти ж ледве на ногах стоїш, чи втрапиш отака додому пізньої пори?

— Ніби мені це вперше! А ти дивись, якщо завтра з колектора приїдуть, Павлика не віддавай, скажи, що за ним мати прийде.

Змінниця тільки головою похитала. Хвора зовсім... Хоч би де по дорозі не впала...

Наступного ранку й справді почалася веремія. Маленький Павлик, увесь заплаканий, бігав біля самотнього вагона на далекій колії і кричав:

— Де моя мама? Де моя мама?

Його уговтували, умовляли, втішали. Все було марно. Дитяче сердечко вже відчуло біду.

— Де моя мама? Де моя мама?..

А "його мама" лежала недалеко звідси, у тифозному відділі міської лікарні.

Харків, 1933-1991.

1. Дружинник — охоронець правопорядку.

2. Колектор — установа, де тимчасово перебували безпритульні.

Інна Христенко — поетеса, прозаїк. Народилася 14 серпня 1919 року в Полтаві в сім'ї учителя. В 1941 році закінчила Харківський університет, працювала вчителем середньої школи. Нагороджена медаллю. Пише для дітей. Автор повісті "Настуся" (1959), яка вийшла також польською і російською мовами, збірки оповідань "Миколина перемога" (1960), "Славкові канікули" (1970), "Про Андрійка, сонечко та вільний вітер" (1984), повісті та оповідань для дорослих "Цвіте терен" (1979), "Місяцю-князю".

Інна Христенко — член Спілки письменників СРСР і Спілки письменників України. Приятелювала з Борисом Антоненком-Давидовичем та Григором Тютюнником, про якого надрукувала спогади в журналі "Прапор" ("Березіль"). Твори Г. Тютюнника, за словами письменниці, були настільною книгою в її харківському помешканні поруч із творами Т. Шевченка. І. Христенко часто виступала з Володимиром Яворівським на творчих зустрічах з читачами.

В даний час проживає в Гольцмадені, Німеччина.

28 квітня — 28 липня 1997 р.

Президія Секретаріату Світового Конгресу Українців проголосила
"Днями пам'яті жертв акції "Вісла".

ОКРУЖНІ УПРАВИ ПОВІДОМИЛИ

ПРО ЗАПЛЯНОВАНІ ОКРУЖНІ З'ЇЗДИ:

18 травня — Філадельфія.

10 травня — Огайо.

28 лютого на запрошення Постійного представника України при ООН Анатолія Зленка відбулася зустріч з керівниками українських американських організацій та представниками засобів масової інформації на тему "Про деякі підсумки роботи 51-ої сесії Генеральної Асамблеї ООН". Від СУА взяли участь голова СУА Анна Кравчук, заступниця голови для справ зв'язків Ірина Куровицька, представник СФУЖО до ООН Ольга Ставнича, головний редактор журналу "Наше Життя" Ірена Чабан. Зустріч відбулася в будинку Української Місії в Нью-Йорку.

Зліва: Ірена Чабан, Анна Кравчук, Постійний представник України до ООН Анатолій Зленко, Ольга Ставнича, Ірина Куровицька.

From left: Irena Chaban — Editor-in-Chief "Our Life", Anna Krawczuk — UNWLA President, Anatoliy Zlenko — Ukrainian ambassador to UN, Olga Stawnycza — WFUWO representative to UN, Iryna Kurowyckyj — UNWLA Vice President.

НАМ ПИШУТЬ...

Союз Українок Америки, Суспільна опіка, п. Лідії Черник.

Адміністрація Підкамінської міської лікарні Бродівського району, Львівської області України повідомляє Вас, що гроші в сумі 500 дол., передані СУА для потреб дітей Підкамінської міської лікарні, отримав від голови Львівського Відділу Союзу Українок України Зоряни Білик головний лікар лікарні Микола Колачинський.

Передані гроші використані для придбання ліків, для надання невідкладної медичної допомоги дітям, які лікуються в дитячому відділенні Підкамінської міської лікарні.

Працівники лікарні та хворі, які перебувають на лікуванні в дитячому відділенні лікарні, висловлюють щиро подяку за надану Вами допомогу, яка дасть змогу виростити здорове молоде покоління.

Ми надіємось, що Ваша нелегка, клопітка праця в ім'я майбутнього нашої рідної України не пропаде даремно. Нехай Господь Бог допомагає Вам у Вашій добродійній безкорисливій місії і охороняє Вас від усього лихого!

З повагою і словами найщирішої подяки
Микола Колачинський, головний лікар.

Добрий день, дорога Пані Лідо!

Я щиро вдячна Вам за допомогу для наших дітей. Ви знаєте, це був правдивий подарунок неба. Щиро дякую всім паням Союзу Українок Америки, які допо-

магають. Ми дякуємо Богові за те, що Ви є і молимося за Вас. Тепер ми маємо вже 123 дітей. Багато є маленьких, дякуємо Богові, що вони не хворіли — в цьому році у нас страшна група.

Дорога, Пані Лідо! Думаю, що у нас не буде завжди так зле. Щось мусить змінитися, бо так хотілося б хоч трошки нормально пожити, щоб не будитися зранку і думати, а чи будуть діти мати нині хліб і молоко?

Залишаюся з правдивою повагою до Вас
Марія Черник.

Львівський дитячий будинок ч. 1

Вельмишановна Пані Черник!

Висловлюю щиро вдячність за фінансову допомогу в лікуванні праправнучки Митрополита УАПЦ Василя Липківського — Оленки Бобошко в клініці Німеччини. Згідно з висновками директора німецької клініки, дитина потребує повторного лікування через рік. Висловлюю також щиро подяку за фінансову допомогу в сумі 200 дол. для продовження лікування в Києві.

Допомога Союзу Українок Америки, турбота про дітей розкраденої України, про їх здоров'я є великою запорукою виживання нації.

З великою пошаною і подякою
членка Союзу Українок України
Г. Денисенко.

OUR LIFE

Monthly, published by Ukrainian National Women's League of America

---

MAY 1997

Editor: TAMARA STADNYCHENKO

A BOUQUET OF FLOWERS

by ANNA KRAWCZUK

In Ukrainian culture and religious traditions, the month of May is dedicated to Mary, the Mother of God. Mary is lovingly called our Protectress and Guiding Light and is a Mother who knows the joy of motherhood and understands the pain of suffering and deep sorrow. She is also our Mother of love and hope.

In the United States of America, the second Sunday of May has been a national holiday since 1914, the year President Woodrow Wilson officially designated the day as Mother's Day. The idea for Mother's Day is generally credited to Anna M. Jarvis, whose intention was to have special memorial services for her own mother who died in 1904. Through perseverance and hard work she succeeded, and in 1907, the first such service was held in a small Methodist church in Grafton, West Virginia. Seven years later Mother's Day became a national holiday.

The early 20th century was a milestone for women who emerged as community leaders with voting privileges. The early women's movement may have been the pivotal force in governmental approval of a special day honoring mothers. Today Mother's Day is celebrated with gifts and special services, but mostly as an expression of love. Presently, more than 46 countries have a special day set aside for honoring mothers, many but not all, on the second Sunday in May. The International Mother's Day is always on May 11, and this year it falls on the second Sunday in May.

Mother's Day is a day of joy for any mother whose children are around her and with excitement present her with flowers, candy and gifts. A

great privilege and responsibility is given to a woman when she becomes a mother, be it a natural or adoptive mother. Her life changes tremendously for she realizes that parenting has become the main task in her life and that of her husband. Mothering does not cease when she is widowed or divorced. It is with unselfish love that she rears and molds her child. It is with a bit of sadness in her heart when she sees her children mature, leave home and build their own families. It is with great happiness and love that she welcomes her grandchildren. It is with heartache when she herself becomes dependent on her children due to age, illness or circumstance. The love of her children sustains her and she finds peace.

On this Mother's Day let us remember mothers who on this special day are alone and forgotten. Let us remember the mother whose child is critically ill as she sits helplessly by his bedside. Let us give a bouquet of flowers to the mother whose child's journey of life has ended prematurely.

On this day of love and remembrance, let us join in sending our love and understanding to the mothers in Ukraine whose children are suffering from the effects of the Chernobyl nuclear disaster, still visible eleven years later and threatening to be so for many years to come. The Chernobyl mother, who engulfed in sorrow, suffers by the bedside of her hopelessly ailing child or the Chernobyl Mother that was ... the one whose child is gone forever.

On this day of love and remembrance, let us join in sending best wishes to all mothers. Let us love them and honor them.

ROSALIE C. POLCHE

Rosalie Polche, a community activist, died suddenly on March 3, 1997 following a massive heart attack. During her lifetime, she was able to bridge the gap between Ukrainian-Americans born in the United States and Ukrainians born in Ukraine.

A lifetime resident of New York City where she was born the daughter of pioneers. Her parents emigrated from Ukraine before World War I and succeeded in imparting their love for Ukraine and its customs to their children. As a result, Rosalie became involved in all facets of Ukrainian activities.

Rosalie was widely known for her services to SOYUZ UKRAINOK (UKRAINIAN NATIONAL WOMEN'S LEAGUE OF AMERICA) following in the footsteps of her Mother, Mary Chuma who was active in Branch 3, a founding branch of Soyuz Ukrainok. Rosalie, as a member Branch 72, served for many years in various capacities and as its President.

She also served for many years in the New York Regional Council of Soyuz Ukrainok as Vice President and held other positions as well.

On the National level, served under four Administrations as English Secretary using her paralegal skills in communicating with the leaders of the Free World. She also served the fifth Administration as a Member of the Auditing Committee.

Rosalie also volunteered her services to the Ukrainian Museum and served as a Member of the initial Building Fund Committee.

And in 1996, Rosalie was elected a Member of the Board of the Self Reliance Association of New York.

Rosalie graduated from Washington Irving High School in New York City and Pace Institute where she completed her Paralegal studies. She was employed as a Paralegal for various prestigious Wall Street law firms including Hughes, Hubbard & Ewing founded by Chief

Justice Hughes. She also used her paralegal skills for the benefit of the Ukrainian Community and Soyuz Ukrainok.

Rosalie also served as President of the Ukrainian Civic Center which met at the International Institute. It was there that she met her husband-to-be, Harry Polche.

As a consequence, Rosalie became more actively involved in Veteran circles being the first to organize the National Ladies Auxiliary of the Ukrainian American Veterans and served as its First President. At the time of her death, Rosalie was serving as National President for the second time.

Rosalie was also instrumental in organizing the Ladies Auxiliary of the St. George Ukrainian Post 401 Catholic War Veterans where her husband serves as Commander.

Rosalie's involvement in Church activities included serving on the Building Committee of the St. George School and St. George Church in New York City; Secretary on the Millenium Committee; and lastly, on Bishop Losten's Silver Jubilee Committee. She also volunteered in many capacities at St. George Church where she was a lifetime parishioner. She had been baptized at St. George and was married there as were her parents, Mary and Nicholas Chuma. In 1953, she married Harry Polche, who was knighted as Papal Knight of St. Gregory the Great in 1996. In addition to her husband, she leaves behind her sister, Natalie Chuma.

The Funeral Mass was celebrated on March 8th at St. George Ukrainian Catholic Church with Reverend Patrick Paschak, OSBM officiating. Internment at Calvary Cemetery, Woodside, N.Y.

Donations in her memory may be made to St. George Church, New York City; St. Basil Seminary, Stamford, CT; Ukrainian Museum, New York City; and UNWLA — PRESS FUND, New York City.

FROM UNWLA HEADQUARTERS

SOCIAL WELFARE FUND

The UNWLA Social Welfare Committee is expanding its program in Ukraine and is currently assisting Chernobyl victims, large families, children in health centers, the elderly, shut-ins and others.

Please help us help others by sending your contributions to the

UNWLA Chernobyl Fund or
the UNWLA Welfare Fund,
c/o Lidia Czernyk, Chair, UNWLA Social Welfare,
108 Second Avenue,
New York, NY 10003.

UNWLA SCHOLARSHIP FUND

In 1996 our scholarship program awarded 718 stipends totaling \$143,200.00 in 12 countries. Out of that total, 320 scholarship recipients were in Ukraine. Our commitment in Ukraine for academic year 1997-1998 has doubled and your contributions are welcome and needed.

Please note that the school year in South America began in March. We appeal to sponsors who have students in Brazil, Argentina and Paraguay to send donations as soon as possible.

Send contributions to: UNWLA Scholarship Fund
c/o Luba Bilowchtchuk, Chair, UNWLA Scholarship/Student Sponsorship Program,

P.O. Box 172,
Holmdel, NJ 07733.

A GUIDE TO SELECTING AN APPROPRIATE PHYSICIAN

by IHOR MAGUN, M.D., F.A.C.P.

Today's medical profession is undergoing a tremendous change. We see sweeping changes in policy and management. While many people are enrolled in a regular indemnity plan, HMO's (Health Maintenance Organizations) are becoming more prevalent. In either case, it is appropriate for everyone to have a primary care physician who is an internist or a family practitioner. Appropriate preventive care is the cornerstone of good health and seeing a primary care physician **before** you become ill is strongly recommended.

The primary care physician (PCP) can be compared to a conductor in an orchestra, coordinating your health with necessary services and personnel —labs, facilities and specialists. A good PCP is one who knows your medical history, knows the type of person you are and knows when his or her qualifications are not suited to treat a particular ailment. He or she is able to refer you to an to a specialist or facility which can work with you, and is likely to attempt to match not only your medical needs, but your "comfort" needs in doing so.

A good PCP should be locally available, preferably near your home or place of employment. When you do not feel well, it is always easier to spend as little time traveling as possible.

Your PCP should be board certified, meaning that he or she has met all training requirements and has passed a certifying exam. Your PCP's hospital affiliations are also important. You should be familiar with your physician's admitting privileges and with the hospital itself. It should have intensive care units, coronary care units and cardiac surgery capabilities. It should also be relatively close to your home or place of employment. Most ambulance services, in acute emergency situations, will only take you to the nearest hospital. These rules are quite strict and it is important to know that you will be taken to a hospital where your

PCP can intervene in your behalf.

Finding an appropriate primary care physician can be daunting. In some cases the choices are limited. With HMO's, for example, many individuals are forced to choose a physician from a list of names. The physicians listed are already "screened" for the requirements mentioned earlier and most list their hospital affiliations and may even list languages spoken. Referrals from friends, family members or co-workers are also a good place to begin. Their personal recommendations are valuable because they too have already "screened" their physicians and may offer important information that a listing may not provide.

It is important to narrow the choice by focusing on your own personal preferences. Do you prefer a male or female physician? Younger or older? What kind of office hours best suit your schedule?

A call to schedule a routine appointment will introduce you to the physician's staff and to the practice. The staff plays a big role in both urgent and routine health matters and your initial visit will tell you a lot about the practice. Ask about schedules. Ask about office policy.

The patient physician relationship is a mutually shared experience and open communication is desirable. Get acquainted and have a complete physical examination. Ask questions. Expect answers. No one wins if there is no communication.

Of course, not everyone will get along with a physician, even one who comes highly recommended by a referral service or a personal acquaintance. No one is committed to stay with a particular physician if the rapport is not there. If you are not comfortable with your physician, finding another is your prerogative. Your records can be easily transferred and this should be done quickly in order to avoid duplication of tests.

NURTURING AN IDENTITY

BY HÉLÈNE TURKEWICZ-SANKO

A needle, a thread, a piece of cloth and a Ukrainian woman...and suddenly an ancient pattern comes to life on a man's shirt, a woman's modern blouse, a ceremonial or ritual cloth. And with the embroiderer's work, the beauty of a country, of a region and perhaps even of a village someone remembers in a far-away land comes alive. How many of these embroideries have kept minds, souls and hearts alive? It is not by accident that the editors of the magazine *Our Life* continuously offer a reprint of Ukrainian patterns of embroidery on the magazine's back cover.

The type of stitch, the color of the thread, the choice of pattern (geometric or floral), all these things reveal an identity. The piece embroidered indicates a ritual passage in someone's life: a welcome at birth, a christening, a wedding, a parting, welcoming with bread-and-salt, and ultimately burying. Some women in this century dared to glorify their "invincible spirit" in suffering and death through embroideries of tiny bits of cloth while in a political prison. Their embroidered pieces along with their poems, reproduced in the book *Invincible Spirit*, remain one of our most cherished legacies.¹

There is another characteristic of this Ukrainian tradition: as a woman stitches the piece of embroidery, a wish is made, so many thoughts, perhaps even prayers are channeled to the one for whom the embroidery is destined. It is said that in the past centuries smocks embroidered for brides-to-be were heavily marked by black threads in some parts of Ukraine. The given explanation is that for each stitch in black thread, a prayer was made to redeem the bride from as many unhappy days in her married life as possible. Since very often very young women were marrying rather older gentlemen, there was reason to anticipate darker days.

For the one who receives a piece of embroidery, there is obviously much to say about the message inscribed forever in the cloth. In that respect, the embroidered cloth has a lot in common with the tradition of pysanky, Ukrainian Easter eggs. The type of cloth to be used and the ultimate use of the embroidered piece can be compared to chapters in a book. At the turn of the century, women's

Illustration from Invincible Spirit.

shirts were ankle-length like American pioneers' smocks and the lower seam was richly embroidered in a pattern that echoed the pattern on the sleeves. They were made of home woven linen cloth. There were no fancy cuts and all the pieces were square-angled so that there was no waste of hard spun cloth. In the book *How A Shirt Grew In The Fields*, artist Yaroslava Surmach Mills illustrated the Ukrainian tradition of planting and harvesting flax, spinning home-made thread and weaving home-made cloth.² In his beautiful album *The Sap of Life* Dmytro Pavlychko confirms that this tradition, perhaps by necessity, is still very much alive in some parts of Ukraine:

With her skirt tucked up my mother stood knee-deep in the dirty water, pulling small bundles of hemp from the trench. She wore a ragged jacket when swollen with water drooped and seemed to be about to unravel itself at any moment...I stood on the bank my eyes tight shut so as not to see her stooping and dipping her hands into the slimy green kingdom of the frogs.³

Copyright Héline N. Turkewicz-Sanko, 1997.
Department of Classical and Modern Languages and Cultures
John Carroll University

Illustration by Yaroslava Surmach Mills from *How a Shirt Grew in the Fields*.

There is also much to say about the person who cared so much that she would spend sleepless nights completing her project, whether it was for herself, her husband, her children or her loved ones.

Regardless of the person for whom it was destined, the embroidered work remains an intrinsic expression of love. In his "Poem About a White Shirt", Ivan Franko tells the story of Yuliana who gives her husband Oleksandr a white shirt as a token of her faithful love: "My lord, here is a new white shirt for you to wear in battle; I will remain faithful to you as long as this shirt remains white." Their fate is shrouded in that white shirt.⁴

Other poets and writers have been inspired by this ancient tradition of making linen cloth. They also celebrated the Ukrainian women decorating a piece of cloth; for instance, the image of a mother dressed in Ukrainian attire, or a mother bent over her embroidery work, as if she was in prayer, is a theme widely explored.

Another very Ukrainian image found in poetry is the description of the wonderful feeling of a child waking up in a house decked for the holidays where a fresh ceremonial cloth covers the table and

ritual cloths hang around icons and portraits of loved ones. Those ceremonial and ritual votive pieces (towels) are called *rushnyky* and they are very much part of the spiritual Ukrainian national wealth. They were made of long hand woven cloth, embroidered on both ends, and they served a great variety of purposes: ceremonial (for holidays) as well as ritualistic (for weddings) and especially for votive purposes framing the icons to mirror the household's devotion and keeping the vigil for constant prayer.

A young poet, Tetiana Pyshniuk (b. 1962), remembers ceremonial cloths and ritual votive cloths in a poem entitled "My Mother's Rushnyky" in her collection of poems, *Poezia*:

From my childhood I remember,
votive towels
That my mother created with love.
Our home was decked up for the
holidays in Ukrainian
All gleaming in embroidered votive
towels.

On the cloths, nightingales were
singing
And branches of guelder-roses in
bloom embellished them
Green hoops were climbing, wrapped
around their props
And blue cornflowers twinkled in the
midst of wheat ears.

It was as if she had embroidered her
fate,
Joining the shadow to the dawn,
And with love, and with songs, and
the morning sun...
Love of my mother, may you brighten
my life forever!⁵

Ceremonial towels, *rushnyky*, are very special because they mark specific moments in one's life. For a young girl of an age to be married, ceremonial wedding towels were prepared. Poet Mykola Ratchuk captures this special time in a young woman's life through the image of a bird which comes to life in an embroidered ceremonial towel to symbolize love in the nightingale's song.

An embroidered little bird flew down
from the ceremonial towel
Out though the little sash window
kept ajar,
And on to a little branch in bloom
Or on something yet unknown until
now:
On the sound of little silvery bells

And sat
 And joyfully began to sing.
 They hear the song - they will never
 have enough of this song:
 On one side, there is a little apple
 tree,
 On the other - a young girl...⁶

We know that the use of rushnyky centers heavily around the engagement of a young couple. Usually the young man with two match-makers (or marriage witnesses), the "starosty", would come to the young woman's home to ask for her hand. In their book *Ukrainian Embroidery*, Ann Kmit, Johanna Luciw and Loretta Luciw explain the details of this tradition where people from an agrarian culture did not hesitate to call the groom a "prince" or a "king" and the bride a "queen!"

If she did not wish to marry the young man, she left the room and returned with a pumpkin. The refusal was definite. If she wished to marry him, she returned with two embroidered rushnyky which she placed over one shoulder of each elder man draping it across his chest and tying it at the opposite hip like a banner. The "prince" received an embroidered scarf which was tied about his wrist. When the three men left the house, the entire community could tell if a wedding was imminent...just before the wedding, the bride-to-be (the "queen") sent the groom an embroidered shirt.⁷

Some ceremonial towels were embroidered to be used as votive cloths around icons. They were also part of a woman's dowry and were used to hold icons during the parents' blessing in the bride's home and to carry the icons to the church for the marriage ceremony. A special wedding ceremonial towel was spread on the steps leading to the altar. During the church wedding ceremony, the bride and groom stood on the rushnyk or ceremonial towel. That meant that the marriage was definite, the rushnyk symbolizing the passage into a new phase of life where a man and woman are united in an everlasting "one body and one soul." Another ceremonial towel was destined to wrap the wedding bread, the "korovai."

In his poem "Only the Rushnyky Embroidered by You", Pavlo Romaniuk captures this moment in which he expresses the groom's emotion as he looks at his bride's embroidered ceremonial towel and all it symbolically means in a man's psyche: forsaking other women, and counting on her to be the three-corners of his house as well as of his soul.

You are paler than the ceremonial
 towel embroidered by the Nymphs,
 Which carpeted the steps of the
 weddings vows between you and
 me...
 In dreams all the Nymphs' glances
 die.
 Only you remained on the three
 corners of my soul!..
 Only you (and your rushnyk)
 Will be the peer of the arrivals and
 departures of our partings!..
 Only the rushnyk embroidered by
 you...⁸

Embroidery is especially meaningful for the one who leaves home. Whether a shirt or a ceremonial towel, the embroidered piece takes a new meaning: protection against ill fate, and fulfillment of good wishes. In case of death in a far-away land, the embroidered cloth was to wrap the body and cover the face of the deceased. Mothers usually embroidered their sons' shirts and a ceremonial towel which she would give them as they parted from their loved ones to go to the army. Dressing up the body of the departed in embroidered garments and covering the face with a ceremonial towel or kerchief was meant to redeem the sinner's soul of as many sins as possible so that the soul could reach Heaven faster. This tradition comes to us from most ancient times when embroideries were inspired by faith in the power of protective symbols. The belief in the protective power of embroidered shirts, and ceremonial towels

has survived to this day and it is the theme of several poems by contemporary poets. One example is "The Shirt" by Mykola Nahnbida (b. 1911) from the Zaporizhia Region.

My mother once sewed me a shirt out
of sails from the sea,
Which my sisters embroidered with
silk in a pattern of crosses.
To this day it has not been worn out
by me
And it's splendid to feel it still there,
on my bosom.

Ah, how fine is that shirt which was
sewn from good cloth
Which was bleached by the sunshine
pure-white.
How it breathes on my breast with the
wind, white as froth,
Singing songs of Aziv full of joy and
delight.

There are times I feel sad - when the
weather is bad -
But that shirt starts to flutter, and,
heartened and glad,
With my soul like a sail, then I turn
right about
And towards the gray waves, full of
courage, set out.

I have never asked Fate, in no matter
what state,
For a minute of calm for my trouble-
torn heart,
For that shirt which to me more than
money is worth,
For that shirt made for me by my
dear mother's heart,
Longs for wind, open spaces and
silver-capped surf.⁹

A poem published in the 1960's became so popular that it became the lyrics of a song known by Ukrainians everywhere, "Song About A Rushnyk". The poet Andryi Malyshko (b. 1912) glorifies the embroidered ceremonial towel given by a mother to a son on his way to war as a protective symbol.

Dearest mother, who did not sleep
nights enough
And took me to the fields at the edge
of the village
At dawn, you saw me off, to a distant
road
And you gave me an embroidered
rushnyk for luck and good fortune.

"Let on this towel gleam the dew-
laden footpath
And the green meadows, and the
nightingales' groves,"
And your trustworthy tender motherly
smile,
And your sorrowful beautiful azure
eyes.
I'll take that rushnyk, spread it out as
if fortune
In quiet rustling of grasses, twittering
of deep leafy forests
And on that rushnyk will come alive
all things familiar almost to pain:
Childhood and separation and true love, your
mother's love.¹⁰

More recently, Petro Host', addresses this poem to his mother:

Dear Mother, please embroider
my Fate
on the cloth of a rushnyk...
Embroider it in such a way
so that on the wall
it will dream like the flower of the sour
cherry tree.
Embroider dear mother
all that was
and all that still will be in my life.
So that everywhere around me white
flowers
bloom,
Almost as if they were not
embroidered on the cloth.
Embroider, dear mother
familiar foot paths,
And my far-away roads...
So that stacks,
and shock of sixty sheaves, and
haystacks,
And storks, and nightingales...
So that on this cloth,
like a wound -
All my good fortune would come
together...
Dear mother, embroider
my Fate
And may all you wish for me,
come to be!¹¹

Perhaps the most moving poems are the ones written by Hrytsko Koliada (b. 1904) and Volodymyr Katchkan (b. 1940) because in these poems, the Ukrainian woman in her embroidered shirt appears as if she was carved in a cameo:

Here she is - the peasant woman
from the steppes of Ukraine

Under the blazing sun tying the
sheaves of wheat in the field.
In her embroidered linen shirt.¹²

When the poet portrays his own mother she is in her embroidered shirt on an Easter Sunday morning. Yet she is not on her way to church, but to the family garden, to meet Mother Earth and greet the Heavenly Sun. As we know, Christianity adapted well in Ukraine because people had since immemorial times worshipped the sun. In this poem, the Ukrainian mother stands in her Sunday best and with her gestures she is one with the Tripyllian woman as she bows to Mother Earth, faces the sun and addresses the rain and the wind. She stands in her garden and pays homage to Nature and the elements of Fire, Water and Air so that she can feed her children. This poem brings to mind a statuesque image of a courageous woman who expresses her faith in the Earth for its kind bounty. With this image the poet covers centuries of worshipping, the remnants of which is still present in our celebration of Christmas and the preparation of God's food, the "kutia."

When my mother goes out to the garden
She wears an embroidered white-shirt,
And behind her from the garden, the morning comes up
On the holy, most-holy Sunday.

But mother stands in primordial silence,
Fluffing-up the dew-covered earth,
Even today people think that Mother was praying,
As if to summon the Holy Virgin to appear.

But Mother is praying to the buckwheat, to the beans,
The destitute must pray silently and early,
Then she turns to the sun and makes the sign of the cross
She prays first for the rain and then for the wind.

And in her prayer there is a Big Prayer,
She confesses to the earth, she asks the earth to guide her...
We too, wondered, when we saw that,
When we were still children, running bare-foot...¹³

We have all been nurtured in our identity by one embroidery or another: our first shirt or blouse, the votive cloths hanging around the icons, the embroidered runner, the festive tablecloth, the sofa-cushion-cover, the Kobzar's bookmark, the pin-cushion, the book-cover. Historians will one day even write about women's blouses embroidered on bits of World War II parachute cloth. All of these are part of our history and part of our daily life. As we move in life we pack them with care because through them we are able to recognize one another anywhere in the world. They speak of our identity. I remember my first embroidered blouse and now I have my own contribution to this tradition, a sampler, just like the first American pioneers used to embroider. Mine has two rows of Ukrainian Cyrillic letters topping it, with a very balanced "zh" and "kh" in the middle of each row. The alphabet is followed by three rows of embroidered patterns in black-and-red, inspired by my mother's shirt: a row of creeping periwinkle, a row of tiny guelder-rose bloom and a row of tiny roses. At the bottom I tried to reproduce the Kozak playing his bandura from page 41 of *Invincible Spirit*.

1. *Invincible Spirit*. Bohdan Arey, Bohdan Yasen and Taras Horalewskyj. Baltimore-Chicago-Toronto-Paris: Smoloskyj Publishers (1977).
2. *How A Shirt Grew in the Fields*. K. Ushinsky, Marguerita Rudolph and Yaroslava Surmach Mills. New York: McGraw-Hill Book Company (1967).
3. *The Sap of Life*. Dmytro Pavlychko. Kyiv: Mystetsvo (1989).
4. "Poem About A White Shirt." *Poezii. Poemny*. Ivan Franko. Kyiv: Naukova Dumka (1991) Vol. I: 443-462.
5. "My Mother's Rushnyky." *Poezia*. Tetiana Pysnyiuk. Kyiv: Radianskyi Pys'mennyk (1989): 142. (Translation by Hélène Turkewicz-Sanko).
6. "A Little Bird From the Rushnyk." *Poezia*. Mykola Ratchuk. Kyiv: Dnipro (1991): 82. (Translation by Hélène Turkewicz-Sanko).
7. *Ukrainian Embroidery*. Ann Kmit, Johanna Luciw and Loretta Luciw. Minneapolis: The Ukrainian Gift Shop. (1984): 12-13.
8. "Only the Rushnyky Embroidered By You." *Beyond Tradition*. Kyiv-Toronto (1993):402. (Translation by Hélène Turkewicz-Sanko).
9. "The Shirt." *Anthology of Soviet Ukrainian Poetry*. Mykola Nahabida. Kyiv: Dnipro (1982): 234-235. (Translator unknown).
10. "Song About A Rushnyk." *Anthology of Soviet Ukrainian Poetry*. Andriy Malysko. Kyiv: Dnipro (1982): 68. (Translation from Ukrainian Embroidery).
11. *Molius Na Tebe/I Pray For You*. Petro Host'. Lutsk: Nadstyria (1995): 137. (Translation by Hélène Turkewicz-Sanko).
12. "A Woman From the Steppes of Ukraine." *Broken Strings*. New York: Shevchenko Scientific Society, Inc. (1995): 337. (Translation by Hélène Turkewicz-Sanko).
13. "When My Mother Goes Out to the Garden." *Ketiah Rvbnians'koi Oseni*. Volodymyr Katchkan. Ivano-Frankivsk (1995): 16-17. (Translation by Hélène Turkewicz-Sanko).

ХРИСТЯ НАВРОЦЬКА

НАШЕ ХАРЧУВАННЯ

За традицією, у травні подаємо приписи на торти, бо є багато нагод, щоб їх спекти і з приємністю подати гостям.

ПІНКОВИЙ ТОРТ

- 9 білків**
- 1 ложечка "крім оф тартар"**
- 1 1/4 горнятка цукру**
- 2 горнятка вершків (heavy cream)**
- 2 ложки коньяку або 3/4 ложечки втертої шкурки з помаранчі**
- 2 11-унцові баньки мандаринок (відціджених)**

Витяти з пергаменового паперу чотири кружки по 10 інчів у промірі. Добре натовстити їх маслом.

Вбити тугу піну з білків, додаючи потроху цукор і в кінці "крім оф тартар".

На кожний кружок накласти рівно вбиту піну і пекти в печі, нагрітій до 275°, найменше 1 годину, щоб легко зарум'янилися.

Вийнявши з печі, почекати, щоб вистудилося, і зняти папір.

Маса: вбити вершки, залишаючи з них 5 ложок до решти, додати 2 ложки коньяку або помаранчеву шкурку, а також відціджені мандаринки, залишаючи 12 частинок до прибрання. Перекласти кружки масою і зверху дати вбиті вершки. Прибрати частинками мандаринок.

КРИХКИЙ ТОРТ

- 3 кістки масла**
- 6 великих яєць (розділити)**
- 1 1/2 горнятка цукру**
- 1 1/4 горнятка муки**
- сік і шкурка з малої цитрини**

Вбити масло і додавати по одному жовтку та потроху цукру. Вбити тугу піну з білків, яку додавати потроху напереміну з мукою. Все добре змішати і поділити на 3 частини. Спекти 3 коржі.

ГОРИХОВА МАСА

- 1/2 фунта волоських горіхів (змолоти)**
- 1 горнятко цукру**
- 1 ложечка ванільового екстракту**
- 2 ложки води**

Скропити цукор водою і розчинити, додати ванілю. Горіхи "замісити" з цукром і ванілею.

МАСА З МИГДАЛЮ

- 1/2 фунта мигдалю спареного, висушеного і змеленого**
- 1 білок**
- сік з цитрини.**

Все добре втерти.

МАРМЕЛЯДА З ЧЕРЕШЕНЬ І З МОРЕЛЬ (APRICOT)

ПУНШ

- 3/4 горнятка помаранчевого соку**
- 2 ложки рому**
- 1 ложка дуже сильної есенції з чаю**
- цукор до смаку**

Коржі полити пуншом. Намазувати вишневою мармелядою і на те — горіховою масою. Покласти другий корж і намазати морелевою масою і масою з мигдалю. Зверху — знову корж.

Склиця:

- 3/4 фунта цукрової мучки**
- сік з великої цитрини**

Втирати цукрову мучку з соком, щоб була густа маса. Нею вкрити цілий торт, включно з боками.

КОРОЛІВСЬКИЙ ТОРТ З ШОКОЛЯДУ

- 1 1/2 фунта мигдалю спареного, висушеного і змеленого**
- 1 1/4 горнятка цукру**
- 7 білків**
- 2 1 кістка масла**
- 2 жовтки**
- 2 ложки цукру**
- 1 горнятко муки**
- 1 ложечка ванільового екстракту**
- Маса: 1 1/2 коробки вбитого масла (whipped butter)**
- 7 унцій шоколяду**
- 3 жовтки**
- 1 ложечка ванільового екстракту**
- 1 слоїк (8-унцовий) варення з морель або з рожі**

1. На перший корж вбити білки, досипаючи потроху цукор, додати змелений мигдаль і змішати. Спекти два коржі в добре натовщених тортівницях.

2. Посікти масло з мукою, додати жовтки і цукор, замісити і вкласти на 1 годину до холодильника, щоб тісто стужило. Спекти два коржі в тортівниці, вилоненій натовщеним восковим папером.

Маса: вбити масло на крем, шоколяд зм'якшити над гарячою водою і як трошки простигне — змішати з маслом, додаючи по одному жовтку і ванілю. Вставити на трохи до холодильника, щоб простигло. На корж з мигдалю намазати половину маси. На те покласти крихкий корж і намазати рожею або морелевим варенням. Прикрити другим коржем з мигдалю, тоді знову шоколядова маса і закінчити крихким коржем.

Склиця з шоколяду: 7 унцій шоколяду стопити над гарячою водою. Як буде м'який, долити 1/3 горнятка холодної води і швидко мішати, щоб шоколяд був суцільною масою.

Полити цілий торт. Береги можна посипати меленим мигдалем.

ДОПИСИ ОКРУГ І ВІДДІЛІВ

ОКРУГА ОГАЙО — ПРИЙДЕШНІМ ПОКОЛІННЯМ

Афіша деяких експонатів, впожених до пам'яркової капсули.

Poster of some of the items placed in the time capsule.

Округа Огайо США була заснована в 1957 році і нараховує 160 членок у п'яти відділах.

Головою Окружної Управи впродовж багатьох років є Іванка Шкарупа, заступницею — Надія Дейчаківська.

У своїх проєктах і планах визначне місце приділялося і приділяється проблемам чорнобильської трагедії, фондові "Фонд Чорнобиля США", привертенню уваги світової спільноти відносно цієї катастрофи, суспільній опіці, зокрема стипендійній акції і допомозі потребуючим в Україні.

Цими проєктами і планами, їх втіленням в життя Союз Українок Америки Округи Огайо продовжує вписувати нові сторінки в історію.

Округа Огайо також бере активну участь у громадському житті міста Клівленду. В 1996 році Великий Клівленд відзначав своє 200-ліття. Акордом святкувань комітет "Women Celebrating Bicentennial" запроєктував і організував закриття двох "Time Capsules" — "The Marble Capsule" і "The Community Capsule" (вікові капсули). В "The Community Capsule" було вміщено експонати від 119 жіночих організацій. Союз Українок Америки Округи Огайо відгукнувся на запрошення святкового комітету до відзначення цієї події і долучив дванадцять своєрідних експонатів, які ввійшли в загальну кількість: 1. коротка історія

Пам'яркова капсула.
Time capsule.

Округи Огайо, 2. відзнака США, 3. український прапорець, 4. поштівка зі скульптурою Лесі Українки, 5. список активностей в 1996 році, 6. афіша писанок та каталог із виставки у 1978 році народного мистецтва у Вестерн Різерв Гісторікал Сосаєті Мюзеум, 7. закладка до книжки, видана у річницю нуклеарного вибуху у Чорнобилі, 8. програмка музейного вечора у Природничому Музеї Клівленду, 9. програмка концерту того ж вечора, 10. брошура, видана до 10-ї річниці чорнобильської катастрофи, 11. писанка.

На імпрезі святкового закриття обох капсул 18 грудня 1996 року у Western Reserve Historical Society Museum представником від Округи Огайо була голова Іванка Шкарупа.

В концертній частині брала участь членка 8-го Відділу челістка Люда Гросман.

Всі експонати були розложені на столах. Комітет відібрав найцікавіші від кожної організації і створив з них великі кольорові афіші. Наша афіша своїм виглядом і змістом притягала увагу численної публіки.

Всім присутнім було вручено брошуру "In the Capsules...", в якій є перелік всіх жіночих організацій м. Клівленду, історія і експонати яких були прийняті до вікових капсул.

З цієї нагоди було видано книжку "An Amazing Story" a legacy project of Women Celebrating Bicentennial", обсягом 156 сторінок. На 122-ій сторінці поміщена історія і завдання США Округи Огайо.

У місцевій газеті "The Plain Dealer" з 17 грудня 1996 року була опублікована стаття "To women unborn" з окремим підзаголовком "Ukrainians give decorated egg, symbol of hope". Цікавий матеріал до цієї статті подала в інтерв'ю Надя Дейчаківська.

Ці вікові капсули будуть відкриті лише в 2096 році. Вони, як історичне посвідчення, будуть великим надбанням прийдешнім поколінням, а також нащадкам українського роду.

Надя Русенко,
пресова референтка
Округи Огайо.

НА СТОРОЖІ МОРАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ І НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ

25 січня відбулися загальні збори 43-го Відділу СУА у Філядельфії. Заступниця голови Анастасія Жилава відкрила збори, сердечно привітала нову голову Філядельфійської Округи Марію Раковську і заступницю Тамару Рац. До проведення зборів попросила Анну Суху, а на секретарку — Олю Головецьку.

43-ій Відділ СУА стоїть на порозі свого 40-літнього ювілею, який припадає в жовтні 1997 р. Відділ має 47 членок. В біжучому році приєднано три членки. Відбуто сім сходин. На кожних сходах, крім ділової частини, відчитуються реферати, про які дбає культосвітня референтка Оля Головецька. Ми прослухали: "Чужинецькі музики, які працювали і концертували на терені Львова", "Промову Київського Митрополита над могилою Т. Шевченка в Каневі", "180 років з дня народження Вербицького — автора музики українського гимну і 'Заповіту' Шевченка", "Анекдоти з життя музик", "Спогади про Митрополита Шептицького і його рід", "Традиції Андріївського вечора", "Депресія" (читав д-р Є. Новосад), "Прийняття Конституції України", "Дідусь Шептицького", "Великодній стіл". Час від часу на сходах відбувається льотерія, "новинки на весело" при чаю і солодкому.

Кожного року Відділ влаштовує дві імпрези для громадянства: літературні і авторські вечори, відзначення ювілеїв визначним громадянам й інші. Крім того маємо дві імпрези для себе: Просфора і Свячене. 4 травня 1996 р. відбувся літературний вечір в пам'ять Богдана Нижанківського з нагоди виходу його книжки "Вирішальні зустрічі". Вечір відкрила голова Відділу Анна Максимович, у програмі брали участь поети і прозаїки Богдан Бойчук, Уляна Любович, Юрій Тарнавський, актор Любарт Ліщинський, ведуча редактор Ольга Кузьмович. На вечорі імпрезова референтка Людмила Чайківська китицею квітів привітала Уляну Любович з нагоди прийняття її в члени Спільки письменників України. Другою теж надзвичайно успішною імпрезою був вечір у пам'ять славного актора, режисера, засновника українських театрів Володимира Блавацького з нагоди виходу книжки про нього проф. Валеріяна Ревуцького "В орбіті світового театру". 12 жовтня 1996 р. проф. В. Ревуцький прилетів з далекого Ванкуверу і мав головну доповідь, а ще перед полуднем зустрівся з учнями старших клас "Нашої Української Рідної Школи" та провів з ними гутірку на тему українського театру. Про це теж подбала імпрезова референтка. При заповненій великій залі Українського Освітньо-Культурного Центру приємно було голові нашого Відділу Анні Максимович привітати квітами дружину сл. п. В. Блавацького акторку Євдокію Дичко-Блавацьку, акторів Віру Левицьку, Марію Лисяк, Лізу Чепіль, гостей ред. Олега Лисяка, Марту Тарнавську. Пояснювала про-

Герб міста Калуша, подарований 43-му Відділові СУА у Філядельфії.

Coat of arms of the city of Kalush, presented to UNWLA Branch 43 of Philadelphia.

зірки Стефа Григорчук. Вела програму Людмила Чайківська. Буфет на імпрезах був у заряді пань нашого Відділу під проводом Марії Данилів.

Членки нашого Відділу активні теж у громаді, належать до інших організацій, радо відвідують імпрези інших відділів СУА чи організацій, брали участь в 24 Конвенції СУА і загальних зборах Округи. 7 наших членок мають стипендикток. Відділ провадить велику і жертвенну суспільну працю: відвідує хворих, посилає карточки, збирає датки "в пам'ять" на журнал "Наше Життя", Музей, на "Чорнобиль", а цього року ще зложив пожертву на шпиталь ім. Шептицького у Львові. Вже три роки ми опікуємся Союзом Українок в Калуші. Лише в цьому році ми вислали їм 8 пакунків та 100 дол. готівкою. З вдячності союзянки Калуша прислали нам дарунок — вишитий герб м. Калуша. Наші членки є теж членками Українського Музею в Нью-Йорку, а Відділ — трикратним меценатом.

Контрольна комісія з великим признанням уділила абсолюторію уступаючій управі. Вибрано нову управу: Анна Максимович — голова, Іванна Пенкальська — діюча заступниця голови, Анастасія Жилава — почесна заступниця, Стефа Григорчук — секретарка, Марія Куземська — скарбничка. Референтки:

Анна Суха — організаційна, Ольга Головецька — культосвітня, Людмила Чайківська — імпрезова, Ірена Райнер — пресова, Ольга Диміцька — музейно-мистецька, Марія Євсевська — суспільної опіки, Теодора Кузьмович — стипендіяна, Марія Данилів і Марія Плахта — господарські, Ірина Гаврилів — хронікар. Контрольна комісія: Анастасія Жилава, Оксана Гораєцька, Стефанія Григорчук.

Наша наступна імпреза — вшанування редакторки, журналістки і пластової діячки Ольги Кузьмович — відбудеться 12 квітня.

На закінчення зі щирістю та громадською вирозу-

мілістю голова Округи Марія Раковська похвалила працю 43-го Відділу, звернулася до управи і членок з закликом продовжувати таку дружню, корисну і потрібну працю. Розказала нам про новини в Централі, а особливо про працю комісії екології, і просила вибрати референтку екології в нашому Відділі, якою зголосилася бути Зоряна Сохацька.

По зборах відбулася гостина і ми розходилися задоволені, що виховали своїх дітей, стоїмо на сторожі моральної поведінки і національної свідомости, працюємо для СУА і громади.

Л. Ч.

І МИ КОЛЯДУВАЛИ...

На сходах 54-го Відділу СУА у Вілмінгтоні, Дел., в грудні 1996 р. вирінуло питання: "Надходять свята Різдва Христового, добре було б піти з колядою і зібрати трохи грошей на допомогу Україні". Катруся Гусак, яка сама має гарний голос до співу, взяла на себе обов'язок зорганізувати колядників. Спочатку збірка колядників ніяк не клеїлася: молоді мали вже свої пляни, старші — не годні... Врешті знайшлася чвірка охочих: дві Ірени і дві Катерини. Громада Вілмінгтону розкинута по всіх усюдах, переважно за містом. Хто ж буде возити? Я легенько натякнула своєму чоловікові. Не дуже мав охоту, алеж то на допомогу Україні! При дуже ввічливому проханні Катрусі погодився возити нас.

Надійшло Різдво. Їдемо! Я — за міхоношу, Катруся віншує... Декого застаємо вдома, інших немає... Заходимо до одних — довго не відчиняються двері, чути — хтось поволі йде з дивним стукотом. Відчиняє чоловік, що ледве ходить, з "ходілкою", а жінка лежить в ліжку — хвора. Колядуємо зі сльозами в очах. Дають даток, дякують за коляду, а господар каже: "То тільки наших свят, оце перший рік, що ми не були на Різдво в церкві"...

Заходимо до інших, відчиняє двері господар дому, кажемо: "Союзники з колядою". Просять до хати, застаємо гостей. Починаємо "Бог предвічний", всі встають і колядують разом з нами. Як приємно і святочно!.. Господиня дякує, що ми прийшли, дає щедрий даток.

В іншій хаті також гості: зять — чужинець, дорослі внуки. Колядуємо. І яке ж здивування: кілька осіб простягають руку з датком на коляду. Як щиро! Гостять нас. Зять робить нам світлинку біля ялинки. Відходимо веселі, їдемо далеко за місто до нашого українського підприємця. Приймають нас гостинно, сходиться вся родина, щоб привітати, побалакати. Коли відходимо і господар вручає чека — я мало не зомліла, коли побачила суму!

Зправа: Катерина Глинянська, Ірена Щерба, Ірена Біскуп, Катерина Гусак і Петро Щерба.
From left: Petro Shcherba, Kateryna Husak, Irena Biskup, Irena Shcherba, Kateryna Hlynianska.

Їдемо далі, вагаємося, чи заїжджати до одних людей, бо не знаємо, чи хтось є вдома. Якось знаходимо адресу, дзвонимо, просять до хати. Відразу пояснюю: ми чули, що господар дому дуже хворий і прийшли йому заколядувати. Господиня каже: "Він зараз до вас вийде". Приходить схорована людина. Колядуємо, а в нього на лиці сльози... При відході дають нам дуже жертвенний даток.

Так ми їздили по різних околицях, як могли — колядували. Декому принесли радість... Самі ми не мали часу засісти вдома за святочний стіл.

Вже стемніло, розвіз мій чоловік колядниць по домах. Вертаємося додому змучені, але з великим задоволенням сповненого доброго діла.

Ірена Щерба,
пресова референтка

ЯК ОДНА РОДИНА

Недавно я мала нагоду виступити у радіогодині Самбірських в Чикаго і розповісти про працю нашого 51-го Відділу США і його участь в українському громадському житті в Мілвокі, Вискансин. Дехто з читачів журналу, мабуть, думає, що якщо Мілвокі далеко віддалене від Чикаго, великого скупчення української громади, то й праця в нас занедбана, мовляв, провінція є провінцією. Однак провінцією ми себе аж ніяк не вважаємо і намагаємося працювати не гірше, ніж інші, значно більші відділи. А якщо йдеться про Чикаго, то відстань у 90 миль можна подолати за півтори-дві години.

У Мілвокі українці стали поселюватися після Першої світової війни, але особливо багато їх приїхало сюди у 50-ті роки. Нині на нашому терені є дві церкви — католицька і православна, існують відділи таких українських установ і організацій як УККА, США, УНС, СУМ, Кредитівка, Спілка професійних вчителів, гуртки молоді тощо.

У 1952 році засновано 51-ий Відділ Союзу Українок Америки, який належить до Округу Чикаго. Є в нас працюючі, віддані і свідомі жінки різноманітних професій і талантів, тому робота спориться, а живемо ми як одна родина. Вони добре розуміють важливість зорганізованого суспільного життя і з великою відданістю та самоповагою працюють з наміром не лише втримати свою ідентичність, але й розповсюдити знання про українську націю і культуру серед американського середовища, що було особливо важливим у ті роки, коли Україна як самостійна держава ще не існувала і американці часто ототожнювали нас з росіянами. Наші жінки усвідомлюють, що людина потребує не лише матеріального задоволення у приватному, родинному житті, але й почуття приналежності до ширшого суспільства, яке урізноманітнює, робить багатшим, цікавішим людське життя і приносить справжнє особисте задоволення. Бо задоволення можна мати лише тоді, коли віддаєш хоч частинку своєї енергії і свого таланту, щоб здобути вищі цілі для своїх дітей, церкви, громади, суспільства.

Хоч 51-ий Відділ відносно малий, кожна членка працює самовіддано і прагне внести свою частку у загальногромадську справу. Відділ постійно фінансово допомагає студентам в Україні і Бразилії, надає значну матеріальну допомогу бідним у Сумах на Україні, згідно з програмою США. Для цього чотири рази на рік проводимо бінго, що дає нам фінансову базу.

Багато років Відділ співпрацює з іншими українськими організаціями на нашому терені, з Інтернаціональним інститутом міста Мілвокі, під час що-

річного міжнародного ярмарку підготовляє виставку українського мистецтва. Цю виставку відвідують тисячі людей, учні шкіл міста. Під час триденної імпрези виступає місцева українська танцювальна група "Дніпро", яку очолює американець. Група часто дістає нагороди за майстерно виконані танці. А торік успішно виступала в Україні. Була запрошена і до Японії.

Мабуть, не всі знають, що в Публічному Музеї Мілвокі є постійна виставка європейських сіл. Знаходиться там і українська хата. Точно репродуковані хати сіл багатьох європейських країн належать до унікальних виставок музеїв Америки і віддзеркалюють побут європейських народів, які з давніх часів поселювалися по містах Америки. У Мілвокі поселювалися переважно німці, які відкривали пивоварні, а також поляки, серби, хорвати, італійці, а пізніше й українці. Наш Публічний Музей є дуже популярний і притягає відвідувачів з багатьох місцевостей. 51-ий Відділ постійно піклується українською хатою з самого початку її існування.

Торік Відділ був досить активним: готував традиційне свячене для церкви св. архистрат. Михаїла, влаштував зустріч з представниками з України, які перебували тут на семінарах університетських програм на запрошення американських фермерів, зміцнив зв'язки з Україною, коли наші союзники зустрілися з д-р Оленою Горобець, головою відділу Союзу Українок міста Суми.

Завдяки талантові нової членки, яка прибула з України і вступила до США, наш Відділ підготував цікаву програму на День Матері, в якій взяли участь діти наших союзниць — вони танцювали, співали, деклямували. А союзники відспівали в'язанку українських народних пісень. У травні Відділ вислав делегаток на XXIV Конвенцію США. У червні ми спонсорували доповідь д-ра Романа Дrajньовського для молоді на тему українського церковного обряду. У серпні разом з цілою громадою наш Відділ взяв активну участь у відзначенні п'ятиріччя незалежності України. При цій нагоді була відзначена довголітня союзниця і кількарізова колишня голова Відділу, авторка автобіографічного твору "Тисяча доріг" Марія Пискір, відома в УПА як "Марічка". За свій твір пані Марія дістала літературну нагороду ім. Петра і Лесі Ковалевих, на XXIV Конвенції США.

У грудні відбулася прощальна зустріч довголітньої союзниця і колишньої голови Відділу Мирослави Цибрівської, яка після смерті чоловіка, відомого громадського діяча д-ра Олекси Цибрівського, переїхала на постійне проживання до Чикаго.

Так проходить наша праця на "провінції". Наші союзнянки усвідомлюють, що вимоги зрівноваженої людини потребують постійного відновлення у чотирьох вимірах: нашого фізичного, духовного, ментального і соціально-емоційного життя. Коли ми повертаємо нашому суспільству хоч частинку того, що

від нього взяли, то ми ростемо і відновлюємося в цих важливих вимірах людської природи. Тому 51-ий Відділ заслуговує на громадську вдячність.

Іванна Мартинюк-Річардсон,
голова 51-го Відділу СУА.

РОЗВАГОВИЙ ВЕЧІР 45-ГО ВІДДІЛУ СУА

*Учасники розвагового вечора 45-го Відділу СУА у Воррені. На стіні — образ-декорація Яреми Козака "Українські скитальці у Нью-Йорку".
Participants of celebrations hosted by UNWLA Branch 45 in Warren, Michigan.*

45-ий Відділ СУА у Воррені, Мишиґен, продовжує щорічну традицію розвагових вечорів. Цим разом вечір був присвячений історії української еміґрації в Америці крізь призму легкої сатири і гумору. Вечір відбувся 23 листопада 1996 р. у гарно прибраній залі церкви св. Йосафата, на фоні якої виднів образ-декорація мистця Яреми Козака "Українські скитальці у Нью-Йорку". Численних гостей привітала голова Відділу Оріся Лончина, підкреслюючи важливість гумору у щоденному житті.

Вела програму неперевершена Наталя Гевко, яка зуміла дотепно пов'язати вірші і гуморески наших відомих прозаїків, поетів, гумористів і сатириків Миколи Понеділка, Богдана Нижанківського, Едварда Козака, Миколи Савчука та наших двох талановитих членок-поетес Віри Кривої і Марти Шехович в одну "епопею" — історію українського скитальця.

Перед нами виринали образи, спомини пройдених років: перші кроки на американському ґрунті, повільне пристосування до нових обставин, участь у безлічі різних громадських, політичних, молодечих, жіночих організаціях. А потім — весілля, забави, бенкети, таборування, колядування, відвідини родини в

Україні, приїзд найновішої еміґрації. Виконавці програми Роман Тарнавський, Ігор Козак, Наталія Гевко, Віра Крива і Марта Шехович блискуче читали сатиричні твори і з великим розумінням передали емоційні хвилювання українського еміґранта, а Наталія Гевко коментувала і доповнювала їх дотепами, вибраними або з чудового джерела нашого гумору, журналу "Лис Микита", або із збірок сучасних гумористів України.

Програму переплітали музичні точки: в'язанка мелодій з популярних музичних п'єс у виконанні на фортепіані Ліди Цісарук. Відома співачка, меццо-сопрано Христина Липецька чудово виконала вперше на нашому терені жартівливу пісню "Статуетка фаянсова" при фортепіановому супроводі і музичній обробці Марусі Лісовської.

По закінченні програми гості мали змогу оглянути виставку картин з Дитячої Малярської Школи ім. Олекси Новаківського зі Львова, приготувану Стефою Король і Дарією Конюх. Прихід з продажу малярських картин призначено на допомогу учням студії.

Дарія Конюх,
пресова референтка.

ВЕЧІР УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В ПОСОЛЬСТВІ УКРАЇНИ У ВАШІНГТОНІ

*Показ історичного одягу 64-го Відділу у Вашингтоні.
Exhibit of historical costumes. UNWLA Branch 64 in Washington.*

Для мене було приємною несподіванкою, коли почула в телефоні: "Тут посольство України у Вашингтоні, говорить Наталія Зарудна. Марта Зелик розказала, що 64-ий Відділ США має колекцію історичних одягів України. Чи не могли б Ви показати їх на вечорі української культури в посольстві у Вашингтоні, який відбудеться 6 лютого ц. р. Я зраділа і зразу погодилася, бо показ влаштовувався для членів Асоціації Інституту "Омітсоніан".

Домовилися і по нас приїхав Василь Зоря, пресовий секретар посольства. Любомира Артимішин — мистецька референтка Відділу і я мали чудове товариство, бо їхали з нами відомі піяністи Микола Сук і Володимир Винницький та баритон Олег Чмир.

У посольстві нас щиро привітали і співпрацювали з нами. Марта Базарко була координатором підшукання модельок, з яких чотири були працівницями посольства, а також один працівник, який моделював одяг Володимира Великого. Ми раділи, що він походить з Дніпропетровська. Сам вечір був надзви-

чайно успішним. Влаштовано малу виставку народного мистецтва та ікон. Музична частина викликала спонтанні оплески. Софійка Зелик показувала писанки і пояснювала їхню символіку. Відносно показу одягів мушу підкреслити увагу глядачів, з якою вони слідували за хронологічно показаними одягами від сарматки — 3 тисячі років до Христа, княжої доби, Гетьманщини аж до XVIII століття. Було 10 одягів, що викликували захоплення публіки, яка в більшості не знала історії України і її вкладу в культуру Європи. Після показу приготовано перекуску тільки з українських страв, що теж причинилося до успіху вечора.

До мене підходили деякі гості і висловлювали подив, а також ставили цікаві питання, на які старалася вичерпно відповісти. Подяка посла Юрія Щербака є для нашого Відділу цінним документом, бо у вступі, перед виступом, я зазначила: це велика честь для нас виступати у посольстві незалежної України.

Христя Навроцька.

ПРОСИМО РЕФЕРЕНТОК ВІДДІЛІВ, ОКРУГ ТА ДОПИСУВАЧІВ ДО НАШОГО ЖУРНАЛУ ПРИСИЛАТИ МАТЕРІЯЛИ — ЗВІТИ, ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ВІДБУТІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ, ДОПИСИ З РІЗНИХ НАГОД — НЕ ПІЗНІШЕ, НІЖ МІСЯЦЬ ПІСЛЯ ВІДБУТОЇ ІМПРЕЗИ.

СПІЗНЕНИЙ ДОПИС ТА ЧАС НА ЙОГО ПРИГОТУВАННЯ ДО ДРУКУ СТВОРЮЮТЬ СИТУАЦІЮ, В ЯКІЙ ДОПИС ВТРАЧАЄ АКТУАЛЬНІСТЬ.

РЕДАКЦІЯ.

З ДІЯЛЬНОСТІ 111-ГО ВІДДІЛУ СУА У ЛОС АНДЖЕЛЕСІ

*Учасниці показу історичної ноші 111-го Відділу СУА у Лос Анджелесі.
Exhibit of historical costumes. UNWLA Branch 111 in Los Angeles.*

Напередодні Різдвяних свят в Українському Культурному Осередку Лос Анджелесу відбулася культурно-мистецька програма "Показ української історичної народної ноші".

В урочисто, по святковому прибраній залі Осередку імпрезу відкрила словом-привітанням Всечесніших отців, достойних представників організацій та всіх присутніх голова 111-го Відділу СУА Лос Анджелесу Любомира Слободян.

З великим інтересом і увагою присутні вислухали доповідь, присвячену 70-літтю СУА, в якій Л. Слободян розповіла про історію створення перших українських жіночих організацій за межами України. В листопаді 1957 року був створений 55-ий Відділ СУА в Лос Анджелесі. Він проіснував понад 30 років, а в 1991 році засновано 111-ий. В своїй доповіді голова теперішнього Відділу подякувала членкам попереднього за їх самовіддану і повну посвяту довголітню працю. Досвід попередниць допоміг в активній праці молодого 111-го Відділу СУА.

Союзянки тісно співпрацюють з іншими суспільними організаціями Лос Анджелесу, допомагають у роботі молодечих організацій — ПЛАСТ, СУМ і танцювальної групи. Було проведено урочисте відзначення 10-их роковин чорнобильської трагедії, 5-ої річниці незалежності України. Членки Відділу зібрали гроші для шпиталю у Львові. Відділ СУА брав активну участь у різдвяних базарах, організував два вечори-зустрічі Нового Року.

Закінчивши доповідь, Л. Слободян подякувала за увагу і передала ведення програмою Зоряні Волос і Зоряні Дунчевській.

Справжньою окрасою імпрези був показ української історичної та народної ноші за презентацією 3-го Відділу СУА з Фініксу, Арізона.

Авторкою усіх представлених моделей одягу є народна мисткиня Ольга Сливка, яка опрацювала багато літератури і музейних колекцій, щоб створити цю колекцію одягу. Історичний розділ складався з 15 моделей, починаючи з найдавнішого одягу III сторіччя до Христа і закінчуючи одягом київської шляхтянки XVIII сторіччя. В другому розділі були представлені моделі українського народного одягу майже всіх регіонів України. Присутні нагородили їх щедрими оплесками.

Друга частина імпрези завершилась українськими піснями у чудовому виконанні солістки Ольги Масної.

111-ий Відділ СУА тісно співпрацює з Центром Українського Мистецтва Лос Анджелесу. При активній допомозі Дарії Чайківської, Віри Захаріясевиц і Роксоляни Яримович була організована і проведена льотерія-розиграш творів відомих українських мистців Америки.

При каві і солодкому учасники імпрези ділилися враженнями і плянами на майбутнє. Голова 111-го Відділу СУА подякувала всім присутнім за участь в імпрезі і всім тим, хто причинився до успішного проведення її, зокрема Калині Снилик, Оксані Козбур, Арі Терлецькій, Любі Серант, Ані Божко, за мистецьке оформлення залі, рекламу Катерині Борзій та інженерові архітекторові Тарасові Козбурові.

Любомира Слободян,
голова 111-го Відділу СУА.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ВІДДІЛІВ

22-Й ВІДДІЛ СУА В ЧІКАГО

Загальні збори відбулися 9 лютого. Зборами проводила президія у складі Валентини Скороход-Хоми — голова та Іванни Горчинської — секретар. Від Округи вітала збори голова Управи Анастасія Хариш.

До нової Управи увійшли: Люба Шеремета — голова, Олена Харкевич, Іванна Горчинська — заступниці голови, Софія Дідицька-Зазуляк — протоколярна секретарка, Анна Слободян — кореспонденційна секретарка, Дарія Менцінська — фінансова секретарка, Оксана Мельник — скарбничка, Ольга Гаврилук — помічниця скарбнички.

Референтки: Лена Басюк, Рома Турянська — культурно-освітні, Галина Янчишин, Ярослава Фаріон — імпрезові, Марія Малецька — організаційна, Ольга Люшняк — стипендійна, Мирослава Шевчик — пресова, Люба Шеремета — референтка передплати "Нашого Життя", Люся Самбірська, Софія Залуцька, Іванна Савицька, Валентина Скороход-Хома — радієві, Іванна Городиська — бібліотекарка, Олена Харкевич — музейна, Анна Марчук, Стефанія Форович, Ярослава Іванишин — суспільної опіки, Бронислава Ковалевич, Валя Цурковська — господарські.

Контрольна комісія: Ольга Мартинюк, Надія Дзидзан, Юлія Назаревич.

Мирослава Шевчик,
пресова референтка
22-го Відділу.

45-Й ВІДДІЛ СУА У ВОРРЕНІ

Загальні збори 45-го Відділу СУА у Воррені, Мишиген, відбулися 21 січня 1997 р. Головою зборів була Мирося Кізіма, секретаркою — Дарія Конюх. Округну Управу репрезентувала голова Округи Квітка Іваницька.

До Управи Відділу на 1997 рік увійшли: голова — Оріся Лончина, заступниці — Стефа Король і Ляля Патерин, секретарка — Таїса Розгін, скарбничка — Валя Журківська.

Референтки: організаційна — Марта Шехович і Ліда Кізіма, суспільної опіки — Мирося Цап і Люба Левак, культурно-освітня — Ірина Тарнавська, імпрезова — Наталя Гевко, господарська — Слава Косак, зв'язків — Ірена Прийма, пресові — Мирося Кізіма і Дарія Конюх.

Контрольна комісія: Зеня Серафін, Леся Пятишевська і Мирося Кізіма.

Дарія Конюх.

28-Й ВІДДІЛ СУА В НЬЮАРКУ

Загальні збори 28-го Відділу СУА в Ньюарку, Нью-Джерзі, відбулися 16 лютого.

Управу на 1997 рік вибрано в такому складі: голова — проф. Таїса Богданська, заступниця голови — Марія Семанишин, секретарка — Емілія Онишкевич, скарбничка — Олександра Падковська.

Референтки: організаційна — Наталія Загайкевич, культурно-освітня — Марія Семанишин, імпрезові — проф. Таїса Богданська, Лівія Дацківська, суспільної опіки — Люба Турянська, Марія Онишкевич, господарські — Юстина Луків, Анна Мокринська, Параскевія Ляцко, Ольга Марущак, пресова — Емілія Онишкевич.

Контрольна комісія: Надія Бігун, Зеновія Воробець, Євгенія Шпірка.

76-Й ВІДДІЛ СУА У ВОРРЕНІ

Річні загальні збори 76-го Відділу СУА ім. Наталії Кобринської у Воррені, Мишиген, відбулися у понеділок, 20 січня 1997 р., у домівці СУА.

Головою зборів була Мирося Бараник, секретаркою — Марія Костюк. Нашу Округу репрезентувала Квітка Іваницька.

Управу на 1997 рік вибрано у такому складі: голова — Стефанія Оглабляк, заступниці голови — Ліда Колодчин й Ірина Ляш, секретарка — Ксеня Кучер, скарбничка — Марта Василькевич.

Референтки: організаційна — Лідія Колодчин, культурно-освітня — Ольга Ласка, виховна — Мирося Бараник, імпрезова — Оксана Омецінська, суспільної опіки — Людвика Томин і Марія Дуткевич.

Контрольна комісія: Ольга Савчук, Марія Костюк, Анастасія Прийма.

Марта Василькевич.

54-Й ВІДДІЛ СУА ІМ. 500 ГЕРОЇНЬ У ВІЛЬМІНГТОНІ, ДЕЛ.

Загальні збори 54-го Відділу СУА відбулися в неділю, 26 січня 1997 р. На збори завітали аж три союзнянки з Округної Управи у Філядельфії: Марія Раковська — голова, Тамара Рац — заступниця і Ірина Бойко — секретарка. Зборами проводила Ірена Щерба, секретарювала д-р Ірена Столяр.

Управу на 1997 рік вибрано в такому складі: Софія Слюзар — голова, Марія Пазуняк — заступниця голови і референтка зв'язків, д-р Ірена Столяр — протоколярна секретарка, Ірена Щерба — кореспонденційна секретарка і пресова референтка, Марія Гавришук — скарбничка.

Референтки: Дарія Лиса — культурно-освітня, Катерина Глинянська — організаційна, Марія Корженівська та Ірена Біскуп — суспільної опіки, Іванна Дицьо та Анна Зарицька — господарські, Алла Рудавська та Донна Дицьо-Сенінген — мистецькі.

Контрольна комісія: Катерина Гусак, Донна Дицьо-Сенінген і Катерина Глинянська.

Ірена Щерба,
пресова референтка.

82-Й ВІДДІЛ СУА В НЬЮ-ЙОРКУ

Збори відбулися 21 лютого 1996 року. На зборах була присутня заступниця голови Округної Управи Леся Гой.

В склад новообраної Управи Відділу на 1997 рік увійшли: Ольга Гірна — голова, Лідія Стасюк — заступниця голови і секретарка, Надія Попель — скарбничка.

Референтки: Лідія Кожух — організаційна, Ірина Іванчишин — культурно-освітня, Марія Лев — музейно-мистецька, Теодора Бриттан — суспільної опіки і стипендійна, Мирослава Мирошніченко — пресова, Юлія Криса і Анна Стасів — господарські.

Контрольна комісія: Олександра Кіршак — голова, Емілія Балабан і Стефанія Чернодольська — членки.

Мирослава Мирошніченко,
пресова референтка.

ФОНД ЧОРНОБИЛЯ СУА

ПОЖЕРТВИ ДО БЕРЕЗНЯ 1997 Р.

ЗАМІСТЬ КВІТІВ

У шосту річницю смерти мого найдорожчого незабутнього чоловіка **о. митрата Мирослава Харини** складаю **100.00 дол.** на Фонд Чорнобиля СУА.

Марія Харина.

У День Матері складаю **25.00 дол.** на Фонд Чорнобиля СУА, замість квітів на могилу моєї мами **бл. п. Іванни з Наливайків Маланчук.**

Ірена Щерба.

З РІЗНИХ НАГОД

69-ий Відділ СУА в Лорейні, Огайо, переслав зібрану коляду в сумі **292.50 дол.** на Фонд Чорнобиля СУА.

ЖЕРТВОДАВЦІ

95-ий Відділ СУА в Кергонксоні, Н.-Й.
IBM employes — period ended 01/31/97
Борис Галаган, Нью-Йорк, Н.-Й.
Оксана В. Коропецька в Балтіморі, Мд.
Наталія Олійник, Посен, Мі.

750.00 дол.
251.04
100.00 дол.
20.00 дол.
10.00 дол.

ЩИРО ДЯКУЄМО

Лідія Черник,
референтка Суспільної
Опіки СУА.

Анна Рак,
скарбничка Суспільної
Опіки СУА.

ПРЕСОВИЙ ФОНД "НАШОГО ЖИТТЯ"

(ПОЖЕРТВИ ДО 20 БЕРЕЗНЯ)

У 26-ту річницю смерти мого чоловіка **бл. п. Романа Качмарського** складаю **20.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя".

Дружина Ірена Качмарська.

У 30-ту річницю смерти моєї незабутньої матері **бл. п. Михайлини Букачевської** складаю **10.00** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя".

Дарія Гусар.

У світлу пам'ять **бл. п. Ольги Чато**, членки Відділу СУА в Сан Франціско, Ка., пересилаємо **30.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя".

Д-р Зенон і Стася Жизномирські.

У світлу пам'ять мого чоловіка **бл. п. Володимира Фіцаловича** складаю **250.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя".

Лідія Фіцалович.

Вшановуючи пам'ять **бл. п. Володимира Фіцаловича**, складаємо **25.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя". Дружині, шановній пані Ліді висловлюємо найщиріші співчуття.

Ірена і Теодозій Чабани.

У світлу пам'ять **бл. п. Розалії Полчій**, колишньої членки Екзекутиви Союзу Українок Америки, складаю **100.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя". Родині покійної висловлюю щирі співчуття.

Іванна Рожанковська.

ФОНД СУСПІЛЬНОЇ ОПІКИ

ЗАМІСТЬ КВІТІВ

У пам'ять **бл. п. Володимира Ціханського** складаємо через 35-ий Відділ СУА **100.00 дол.** на Суспільну Опіку СУА — допомога сиротам в Україні.

Теодора і Василь Федорціви.

ЖЕРТВОДАВЦІ

59-ий Відділ СУА, Балтімор, Мд. — допомога сиротам в Україні

500.00 дол.

Округа Нова Англія — допомога сиротам в Україні

200.00 дол.

Анізія Гіль, Амбер, Па. допомога сиротам в Тернополі

25.00 дол.

ДОПОМОГА "БАБУСЯМ"

ЗАМІСТЬ КВІТІВ

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Ольги Гнатик**, почесної членки СУА і членки комісії Суспільної Опіки, яка довгі роки опікувалась самотніми бабусями в Європі, на Фонд Суспільної Опіки — допомога "Бабусям" складаємо **50.00 дол.**

Окружна Управа СУА, Нью-Джерзі.

71-ий Відділ СУА в Джерзі Ситі, Н.-Дж.

110.00 дол.

Замість квітів на свіжу могилу **св. п. д-р Ярослави Грабович** складаємо **20.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя", а родині висловлюємо щирі співчуття.

Стефан і Надія Гробельські.

Вшановуючи пам'ять **бл. п. д-ра Олександра Рейнарівича**, чоловіка, і **бл. п. Лесика та Маркіяна**, синів нашої членки пані Тані, складаємо **75.00 дол.** на Пресовий Фонд "Нашого Життя".

Управа 29-го Відділу СУА, Чикаго, Іл.

З приводу смерті **бл. п. Галини Пришляк**, матері нашої членки Марії Мандзій, висловлюємо їй та родині щирі співчуття. Замість квітів на свіжу могилу складаємо **25.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя".

Управа 29-го Відділу СУА в Чикаго, Іл.

Замість квітів на могилу моєї шкільної товаришки **бл. п. Ярослави Гергель** складаю **20.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя". Доням покійної Анні і Вірі висловлюю глибокі співчуття.

Ірина Гриневич.

У світлу пам'ять **бл. п. Ростислави Яхницької**, основниці та доньки голови 66-го Відділу СУА в Нью-Гейвені, Кт., складаємо на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя" **300.00 дол.:** **25.00 дол.** — Олександра Кизик, **по 20.00 дол.** — Лев і Оріся Марківи, Марія Кульчицька, Марія Снігуровиц, Ольга Духновська, Ірена Гладка, Ірина Гриневич, Ірена Телюк, **по 15.00 дол.** — Лідія Фіцалович, Міля Іванів, 66-ий Відділ, **по 10.00 дол.** — Ольга Посполита, Ірена Мандич, Інка Лодин-

ська, Софія Бродич, Катерина Румак, Надія Микетей, Ліда Козюпа, Марія Гижа, Софія де Франко. Родині покійної висловлюємо наші глибокі співчуття.

У пам'ять сестер **Марії Келебей-Коржинської і Анни Петик-Гузіль** складаю **30.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя".
Сестра Іванна Петик.

Вшановуючи пам'ять **бл. п. Розалії Полчій**, довголітньої членки Екзекутиви СУА, складаю **20.00 дол.** на Пресовий Фонд "Нашого Життя". Родині висловлюю щирі співчуття.
Марія Савчак.

У світлу пам'ять **бл. п. Ольги Чаплі**, довголітньої членки 62-го Відділу СУА в Глен Спей, яка відійшла від нас, складаємо **60.00 дол.** на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя".
По 20.00 дол. — Наталія Гаврилук і Оля Бродин, **по 10.00 дол.** — Ірена Кіндрачук і Стефа Вишинська. Родині висловлюємо щирі співчуття.

ФОНД ІМ. ОЛЕНИ ЛОТОЦЬКОЇ

Складаю **100.00 дол.** на Фонд імени Олени Лотоцької.
Ярослава Гудзяк.

ПОЖЕРТВИ НА УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ

(Продовження з попереднього числа)

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. д-ра Володимира Ціханського** складаємо **25.00 дол.** на потреби УМ, а дружині пані Славі і родині висловлюємо щирі співчуття.

Марія і Стефан Матвійківі.

Замість квітів у пам'ять **бл. п. Ізидори Малюци-Боярської** зложили на потреби Українського Музею в Нью-Йорку: **50.00 дол.** — Бернард і Анна Кравчуки, **50.00 дол.** на Будівельний Фонд — Ярослава і Марія Тимочки; **по 25.00 дол.** — Ірена Тамара Гординська, Іван і Христя Чебіняки.

У світлу пам'ять незабутнього брата **Йосифа (Юня) Скоценка** складаю **50.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ в Н.-Й.

Антоніна Змий-Скоцень.

Замість квітів у пам'ять **бл. п. Олени Площанської** складаю **250.00 дол.** на потреби УМ.

Тамара Городиська.

Св. п. м'гр Володимир Ганас у своєму заповіті записав на 59-ий Відділ СУА частину майна. Шануючи його пам'ять, Управа Відділу вирішила вислати **1,700.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Замість квітів у пам'ять незабутньої членки 28-го Відділу СУА **бл. п. Павлини Дереш** складають на Будівельний Фонд УМ: **100.00 дол.** — Євфрозина, Софія, Марія; **по 50.00 дол.** — Роман і Люба Галібеї, Богдан і Марія Чабани, Осип і Ольга Боби, Андрій і Ляля Бурачинські, Алекса і Ліда Черниченки, Юрій і Христя Демидовичі, Аскольд і Роксоляна Лозинські; **30.00 дол.** — Іван Лозинський; **по 25.00 дол.** — Осип і Наталія Сиг'іди, Петро і Олена Лісевичі, Василь і Христя Гнатіві, Володимир Кух, Ярослава Стефанишин; **по 20.00 дол.** — Таїса Богданська, Володимир Боярський, Леся Ткач; **15.00 дол.** — Євгенія Шпирка; **по 10.00 дол.** — Кость Гречак, Марія Канюка, Надія Бігус, Ірена Качмарська, Софія Андрушків, Зеновія Воробець, Емілія Онишкевич, Леся Падковська, Люба Турянська, Наталія Загайкевич, Марія Семанишин.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Володимира Кваса** складаємо на Будівельний Фонд УМ: **150.00 дол.** — Марта і Нестор Базарки; **по 100.00 дол.** — Володимир і Уляна Дя-

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ

203 SECOND AVENUE
NEW YORK, NEW YORK 10003

чуки, Поля Книш; **по 50.00 дол.** — Скат і Діана Базарко Мек-Кей, Данило Базарко, Христіна і Мирон Мельники, д-р Роман і Надя Літепли; **по 25.00 дол.** — д-р Роман і д-р Стефанія Барановські, Данило і Анна Слободяни, Зеновія і Василь Никифоруки, Віра Березовська, Марія і Стефан Вельгаші; **20.00 дол.** — Софія Барусевич; **по 10.00 дол.** — Іван і Ольга Пілати, Іван і Галина Дарнобіді.

Вшановуючи пам'ять нашого приятеля та довголітнього співпрацівника на спортивній ниві **бл. п. Володимира Кваса** складаємо **25.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ. Дружині пані Магді висловлюємо щирі співчуття.

Роман і Ярослава Ракочі.

Вшановуючи світлу пам'ять дорогого **бл. п. Володимира Кваса** складаємо **25.00 дол.** на потреби УМ.

Олександр і Зиновія Серафини.

У світлу пам'ять мого кузина **бл. п. д-ра Романа Сосенка** складаю **100.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Д-р Роман Алиськевич з родиною.

В пам'ять **бл. п. д-ра Романа Сосенка** складаю **100.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Марія Савицька.

Замість квітів на могилу дорогої тітки **Ангеліни Винник-Кордуби** складаю **50.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Інж. Роман Винник.

Замість китички фіялок, які ти так любила, дорога **Славо**, складаю в твоєму імені мій скромний даток — **25.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ. **Родині бл. п. Слави Левицької** висловлюю щирі співчуття.

Ірина Волосенко.

В пам'ять **бл. п. Соні Ковальської-Стойко** складаю **100.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ через 93-й Відділ СУА.

Євгенія Ковальська.

В пам'ять **бл. п. д-ра Ярослави Грабович** на Флориді складаємо на потреби УМ: **по 50.00 дол.** — Франя і Василь Стеківи, Леся Ткач; **25.00 дол.** — Ярослав і Ярослава Букачівські.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Володимира Фіцаловича** складаємо **50.00 дол.** на УМ, а дружині Лідії та родині в Канаді, Америці та Україні висловлюємо глибокі співчуття.

Люся і Дам'ян Поритки.

Замість квітів у пам'ять **бл. п. Ярослава Ткача** склали на потреби УМ: **по 100.00 дол.** — Леся Ткач з родиною, Лідія і д-р Осип Оришкевичі; **50.00 дол.** — проф. Зірка і проф. Роман Воронки; **25.00 дол.** — Ярослав і Ярослава Букачевські.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. інж. Ярослава Ткача** складаємо **50.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ в Н.-Й. Дружині Лесі з родиною висловлюємо щирі співчуття.

Дарія і Теодосій Самотулки.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Євгенії Корчинської** складаю **50.00 дол.** на потреби УМ.

Любомира Слоневська.

В пам'ять **бл. п. Дарії Скіри**, яка відійшла у вічність 23 січня 1997р., складаю **200.00 дол.** на потреби УМ.

Іван Скіра.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Ростислави Яхницької**, жінки довголітнього секретаря 202-го Відділу СУК "Провидіння" в Нью-Гейвені Йосифа Яхницького, пересилаємо **100.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ. Цим членство нашого Відділу висловлює глибокі співчуття Й. Яхницькому та його численній родині.

Управа 202-го Відділу СУК.

В пам'ять **бл. п. Ольги Чаплі** складаю **30.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ. Родині висловлюю глибокі співчуття.

Ольга і Михайло Ковалі.

У пам'ять незабутньої **Стефи Ковальської і Ігоря Вовка** складаю **100.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Наталія Кравчук.

ПОЖЕРТВИ ВІД 16 ДО 28 ЛЮТОГО 1997 Р.

ТРИВАЛИЙ ФОНД

У 28-му річницю смерті мого батька **бл. п. Богдана Турка**, який помер 15 лютого, складаю **500.00 дол.** до Меморіального Фонду ім. Богдана і Марії Турків.

Ярина Турко-Бодрок.

ДАТКИ

19,223.75 дол. — із спадщини д-р Галини Врецьони;
5,000.00 дол. — д-р Олег і д-р Іванна Ратичі;
200.00 дол. — Орест і Дарія Темницькі;
45.00 дол. — Зенон Михайлевський;
по 25.00 дол. — Стефан Гавриш, Іван і Марія Куземські, Марія Палідвор;
по 20.00 дол. — Кирило і Ірена Григоровичі, Іван Жук, Марія Світій;
15.00 дол. — Ольга Тритяк;
по 10.00 дол. — Іванна Галапас, Любомир Лампіка, Олександра Ток, Катерина Глинянська, Люба Кінах.

БУДІВЕЛЬНИЙ ФОНД

500.00 дол. — 57-ий Відділ СУА;

по 100.00 дол. — Орест і Лідія Глюти, Роман і Клавдія Стефанюки;

50.00 дол. — Василь і Зеновія Никифоруки.

З коляди через 24-ий Відділ СУА: **737.00 дол.** — 24-ий Відділ СУА; **по 25.00 дол.** — Михайло і Анна Іванціви, Товариство "Самопоміч" з Елизабет, Н.-Дж; **20.00 дол.** — О. Мацькевич; **по 10.00 дол.** — Павло і Євдокія Боднарки, Євген Курівчак, Антін Піщак, Ярослав Сосяк, Едвард Мельничук, Орест Загайкевич, д-р П. Грицак, О. Шевчук, Ольга Граб, Стефан Боднарко, Юрій Курівчак, Ольга Осередчук, Йосип Курівчак; **по 5.00 дол.** — Михайло і Ольга Ковалі, М. Садченко, Володимир Василяк, Ю. Бобер, С. Т. Палчак, Ольга Коваль, Богдана Мельничук, Анна Зуйко, Іван і Філіс Бутнері, Надія Пінковська, Ярослава Закаляк, О. і Д. Шевчуки; **3.00 дол.** — Семен Каша.

ЗАМІСТЬ КВІТІВ

У незабутню пам'ять членки 64-го Відділу СУА в Нью-Йорку **св. п. Євгенії Корчинської** зібрано **1,475.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ. Христя Навроцька і Софія Салдан провели збірку. **По 100.00 дол.** — д-р Іван і Олександра Кизики, Роман і Міра Кизики, Роман і Мотря Слоневські; **по 50.00 дол.** — Нестор і Марта Базарки, Неоніла Більчинська, д-р Тарас і Іванна Ганушевські, Микола і Зірка Галіви, Володимир і Уляна Зіничі, Аполонія Книш, Дмитро і Стефанія Косовичі, Ярослав і Марія Томоруґи; **по 30.00 дол.** — Теодосія Кічоровська, Ольга Крижанівська; **по 25.00 дол.** — 64-ий Відділ СУА, д-р Роман і Анна Алиськевичі, Лідія Баранська, Лідія Крушельницька, Петро і Олена Кулиничі, Юрій і Христя Навроцькі, Марія Палідвор, Патріярхальне Товариство, д-р Мирослав і Любов Прокопи, Любов Раковська, Слава Рубель, Марія Савицька, Ніна Самокіш, Степан і Анна Секрети, Дана Чехович; **по 20.00 дол.** — Мирослава Вишивана, Іван і Василина Дмитрики, Володимира Івануса, Христя Карпевич, Юрій і Дарія Костіви, Іванка Левинська, Мирослав і Ярослава Пастушенки, Марія Підгородецька, Стефанія Пурій, Софія Салдан, Уляна Старосольська, Дарія Шепарович, Любов Ярема, Галина Ціґаш, Ярослава Стасюк; **по 10.00 дол.** — Любомира Артимішин, Наталія Білоус, Наталія Крупська, Інка Лодинська.

У пам'ять **бл. п. Анастасії Бродин** складаю **25.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Текля Гусак.

Вшановуючи пам'ять нашого приятеля та довголітнього співпрацівника на спортивній ниві **бл. п. Володимира Кваса** складаємо **25.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ. Дружині пані Магді висловлюємо щирі співчуття.

Роман і Ярослава Ракочі.

У пам'ять **бл. п. Володимира Кваса** складаю **50.00 дол.** на потреби Українського Музею.

Ліда Вілсон.

Замість квітів на могилу **бл. п. д-ра Романа Сосенка** складають **50.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ

Любомир і Надя Баб'яки.

Замість квітів на свіжу могилу **бл. п. Олі Чаплі** складаю **50.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Марта Цимбаліста.

У пам'ять **бл. п. Степана Ганушевського** складаю **50.00 дол.** на Будівельний Фонд УМ.

Марта Цимбаліста.

У пам'ять **бл. п. Зіни Раковської** складаю **25.00 дол.** на потреби УМ.

Зенон Михайлевський.

У пам'ять **бл. п. Анни Мороз** складаємо **25.00 дол.** на потреби УМ.

Михайло і д-р Ірена Біленькі.

ЩИРО ДЯКУЄМО ЗА ПІДТРИМКУ!

Управа і Адміністрація Українського Музею.

НІНА МУДРИК-МРИЦ

МАМИН ДЕНЬ

Як стрибнуло сонечко
Вранці у віконечко,
Стрепенулось: "Ах!"
Задивилось в Галочку,
Прибрану мов кралечку,
З квітами в руках!!

Ой куди ж це Галочка,
Дівчинка мов лялечка,
Рано так спішить?
Оченята світяться,
Пахне квітів китиця,
Кіска мерехтить!

Глянула в віконечко,
Привітала сонечко
Пальцем в шибку: брень!
"Йду вітати ненечку;
Квітів несучи жменечку.
Нині ж Мамин День!"

Рис. Ніни Мудрик-Мриц

ЛЮДМИЛА СТАРИЦЬКА-ЧЕРНЯХІВСЬКА

МОЯ МАМА

(З ГАЛИНОГО ЩОДЕННИКА)

Моя мама найкраща на всьому світі. Мама каже, що це здається так кожній дитині, що її мама найкраща. Може... але їм це так тільки здається, а моя мама таки й справді найкраща: вона мене учить, вона мене жалує, коли я заслабну, вона так упадає біля мене! А яких вона знає казочок! В жодній книжці не знайдеш таких. Вона вміє розказати казку про все. Спитаєш: "Мамусю, розкажи мені казочку про дзиґлика!"* І мамуся зараз почне розповідати, як був перше дзиґлик гарним деревом у густому лісі, як його зрубали, привезли на фабрику і що там з ним робили, і як він опинився в магазині... все... все... Спитай маму: "Мамочко, розкажи

казку про хустку!" І мама почне казати, як жила собі в далекій стороні на високих горах маленька кізочка в своїй родині, як зростала вона, а разом з тим зростала на ній і довга вовна, як постригли з усіх кізочок ту вовну, зібрали у великі паки та й повезли далеко. І так весело і так цікаво слухати! Притулюся до мами тісно-тісно, підлізу під хустку, слухаю, а хусточка гріє... Я вже знаю все: і про дзиґлика, і про хустку, і про килим, і про хмари, і про ті морські камінчики, що лежать у мами на столі, і про всі ті цікаві речі, що стоять у мами на етажерці; знаю, як вони жили, що вони думали, і мені так жаль, що вони не вміють балакати. Ото було б добре!

Коли я лягаю спати, моя мамуня сідає біля мене, вона мене вкриє, вона мене перехрестить, поцілує і ще пісеньку заспіває про бідну мишку і погану кицьку. Тато гримає, каже, що сором співати колискових пісень великій дівчині (мені вже сім років), але мама заспіває потихеньку, бо я так люблю ту пісню.

Була собі мишка,
Мишка невеличка,
Захотіла десь добути
Собі черевичка.
Бо була бідненька
І ходила боса,
І не мала навіть хустки,
Щоб утерти носа.
А дітей тих дрібних
Цілая торбина,
Горе бідній мишці жити,
Лихая година!

Бідна мишка не мала чим годувати свої діти і хотіла взяти трошки молочка, а кицька люта вбила її. Що ж було робити мишці, чим же мала вона годувати свої діти? Чи ж вона тому винна була, що в неї не було ні молока, ні сала, а в Галиної мами були повні комори?

*Дзиглик — стілець.

Ну, та кицьку прогнали, а мишеняток всіх забрали до хати, і Галя дала їм молока і сала.

Бідних мишеняток
Узяли до хати,
Заступила їм Галюся
Рідненькою мати.
А погану кицьку
Вигнали із двору,
Щоб не сміла навертатись
Навіть і в комору!

Я знаю, що то все вигадка, але я так люблю цю пісню, бо погану кицьку таки покарано, а бідних мишеняток пожалували добрі люди.

Світить Боже сонце
На небі високо,
А ще вище над всім світом
Зорить Боже око!

Ах, як гарно, як тепло! Боже око над всім світом, сонце на небі, а мама в хаті. Я тягну мамину руку до себе і цілую її. Коли я буду велика, я заберу всіх бідних дітей, всіх, у кого немає мами, і буду їм за маму. В голові в мене починають снуватися різні думки: і діти, і мишенята, і різні свої справи. Клопоту багато!

М. Приймаченко. Буслики.

М. Prymachenko. Storks.

МИКОЛА ТИМЧАК

РІДНЕ СЛОВО

Над старими яворами
Білих буслів білі діти
Зранку-раночку дзьобами
Вчаться рідно клекотіти.

І рідненько тьохка в лузі
Соловей до солов'яти.
А мене навча матуся
Рідним словом розмовляти.

НІНА КАЛЮЖНА

БІЛИЙ БУЗОК

— Мамо, мамо,
Глянь швиденько:
Під вікном зацвів бузок,
Наче хмаронька біленька
Опустилася в садок.

Простяглась аж в хату гілка,
Та пахуча, та густа,
А над нею в'ється бджілка,
Вся від сонця золота.

По садочку ходить вітер,
Грає пісню на гіллі,
Посипає білим цвітом,
Наче снігом, по землі.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

8 лютого цього року відійшла у вічність визначна довголітня членка 28-го Відділу СУА **Ольга Гнатик** (з дому Опока).

Народилася Ольга 31 січня 1912 року в Перемишлі. Там пройшли її молоді літа, там закінчила вона Інститут для дівчат. Я познайомилася з Олею у переселенчому таборі в Міттенвальді, де вона проживала з чоловіком і маленькою донечкою по сусідству з нами.

Після приїзду до Америки на початку 50-их років ми зустрілися в Ньюарку, Нью-Джерсі. Тут ми обі вступили до 28-го Відділу СУА, де разом працювали в суспільній опіці понад 40 років. Праця в суспільній опіці була для Олі вимріяною, бо серед різноманітних зацікавлень — від науки, спорту до куховарства — домінуючою рисою її характеру була велика співчутливість до людського горя і бажання допомогти іншим.

Початок 50-их років був часом масового виїзду наших людей з переселенчих таборів з Німеччини. На місцях їхнього приїзду створювалися нові організації, школи, дитячі садочки і сиротинці. І всі потребували допомоги. Багато з них зверталися з проською до СУА і через Централю деякі з тих прохань доходили до нашого Відділу. І Відділ старався допомогти. Від 1953 до 1960 року ми допомагали дитячому

садочкові в Німеччині — висилали по 15 дол. щомісяця, українській школі в Бельгії — по 10 дол., а також час від часу студентам і Пластові в Німеччині, сиротинцеві Сестер Службниць у Франції, Інститутіві св. Ольги у Бразилії. Крім того, ми старалися внести і свій вклад у будівництво і обладнання української парафіяльної школи у себе в Ньюарку. На все це потрібні були гроші, і ми намагалися придбати їх інтенсивною працею, влаштовуючи різні імпрези, збірки. Бувало, що одного року мали по п'ять-шість великих імпрез. В усіх імпрезах, збірках активну участь брала енергійна Оля Гнатик.

Під кінець 60-их років у праці Відділу відбулися деякі зміни. У 1967 році до управи нашого Відділу прийшов лист з Головної Управи СУА з адресами вісьмох родин-переселенців з Лемківщини — з проською про допомогу. Оля Гнатик як референтка суспільної опіки щиро зайнялася тими людьми, збирала для них одяг і висилала пачки.

Невдовзі на адресу Олі прийшов лист від о. Пирчака з Польщі з проською допомоги десятиом родинам переселенців, діти яких вчать в українських школах, в українській початковій школі ім. Т. Шевченка в Білому Борі і в українському загальноосвітньому ліцеї і Лігніці. І Відділ відгукнувся на цю просьбу. Праці було багато, тим більше,

що в той час повині навістила Україну і Югославію і треба було допомогти і їм — пакувати пачки, висилати їх.

Щоб якось розділити працю, тодішня референтка Суспільної опіки СУА Марія Химинець зорганізувала в 1969 році з членок нашого Відділу комісію Суспільної опіки при Головній Управі СУА з трьома референтками — для справ повені, для справ "Бабусь" і для стипендій. Оля Гнатик, яка стала референткою для справ "Бабусь", цілою душею віддалася своїй праці. Листувалася з кожною з "Бабусь", знала обставини їх життя, їх клопоти і біди, співчувала їм, часто аж до сліз, старалася зарадити їхній нужді, не лише висилаючи їм точно постійну допомогу від СУА, але й додатково відповідаючи на їхні просьби посилками одяжі й ліків. Всі її думки були з тими бідними бабусями. Майже кожна розмова з Олею обов'язково закінчувалася розповіддю про клопіт або нещастя котроїсь зі стареньких, якими вона опікувалася.

Хоч бабусі постійно були журбою Олі Гнатик, вона старалася допомогти кожному, хто до неї з якоюсь проблемою звернувся. Коли ж не могла, то принаймні доброю порадою пробувала допомогти, а вже найбільше співчувала хворим. Поки сама була здорова, здається, не було нікого з-посеред її знайомих, кого б вона не відвідала в шпиталі чи вдома під час хвороби, не розрадила добрим словом, не принесла подарунка.

За свою совісну, жертвенну працю Оля Гнатик була нагороджена почесним членством Відділу і Окружної Управи, на XXII Конвенції СУА стала Почесною членкою СУА, а недавно одержала грамоту за довголітню працю в Суспільній опіці СУА.

На похороні від Союзу Українок Америки теплими словами прощали покійну голова СУА Анна Кравчук, референтка Суспільної опіки СУА Лідія Черник і голова 28-го Відділу Таїса Богданська.

Вічна їй пам'ять!

Софія Андрушків.

ПРОСИМО НЕ ЗАБУТИ ПРОДОВЖИТИ ПЕРЕДПЛАТУ ЖУРНАЛУ "НАШЕ ЖИТТЯ"
ЧИТАЧАМ В УКРАЇНІ

ГОЛОВНА УПРАВА СОЮЗУ УКРАЇНОК АМЕРИКИ

ПОЧЕСНІ ГОЛОВИ
Лідія Бурачинська
Іванна Рожанковська
Марія Савчак

Анна Кравчук — голова СУА

ЕКЗЕКУТИВА

Ольга Тритяк — 1-ша заступниця голови
Софія Геврик — 2-га заступниця голови для справ організаційних
Марта Богачевська-Хом'як — 3-тя заступниця голови для справ культури
Ірина Куровицька — 4-та заступниця голови для справ зв'язків
Варка Бачинська — протоколярна секретарка
Лідія Білоус — кореспонденційна секретарка
Таїсса Турянська — скарбничка
Надія Цвях — фінансова секретарка
Ярослава Рубель — пресова референтка
Оксана Фаріон — вільний член
Марія Пазуняк — вільний член

РЕФЕРЕНТУРИ

Лідія Черник — суспільної опіки
Ірена С. Олексюк — виховна
Ярослава Геруляк — мистецько-музейна
Люба Більовщук — стипендій
Марта Яросевич — екології

Ірена Чабан
Тамара Стадниченко

— головний редактор "Нашого Життя"
— редактор англійської частини журналу

ГОЛОВИ ОКРУЖНИХ УПРАВ

Квітка Іваницька — Дітройт
Марія Раковська — Філадельфія
Олександра Кіршак — Нью-Йорк
Марта Стасюк — Північний Нью-Йорк
Ярослава Мулик — Нью-Джерсі
Іванна Шкарупа — Огайо
Анастасія Хариш — Чикаго
Люба Кінах — Нова Англія
Теодозія Кушнір — Південний Нью-Йорк
Марія Одежинська — зв'язкова далеко віддалених відділів

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ

Іванна Ратич — голова
Рома Шуган — член
Іванна Ганкевич — член
Лідія Колодчин — заступниця
Надія Савчук — заступниця

Ольга Рибаків — парламентаристка

THE NATIONAL BOARD OF THE UKRAINIAN NATIONAL WOMEN'S LEAGUE OF AMERICA, INC.

HONORARY PRESIDENTS

Lidia Burachynska
Iwanna Rozankowskyj
Maria Savchak

Anna Krawczuk — President

EXECUTIVE COMMITTEE

Olga Trytyak — 1st Vice President
Sophia Hewryk — 2nd Vice President
Martha Bohachevsky Chomiak — 3rd Vice President
Iryna Kurowycyj — 4th Vice President
Barbara Bachynsky — Recording Secretary
Lidia Bilous — Corresponding Secretary
Taissa Turiansky — Treasurer
Nadia Cwiach — Financial Secretary
Jaroslawa Rubel — Press
Oxana Farion — Member-at-Large
Maria Pazuniak — Member-at-Large

CHAIRS

Lidia Czernyk — Social Welfare
Irena S. Oleksiuk — Education
Jaroslawa Gerulak — Art/Museum
Luba Bilowchtchuk — Scholarship
Student Sponsorship Program
Marta Jarosewicz — Ecology

Irena Chaban
Tamara Stadnychenko

— Editor-in-Chief "Our Life"
— English editor "Our Life"

КАНЦЕЛЯРІЯ СУА / UNWLA Inc. HEADQUARTERS:

Електронна пошта/e-mail: unwla@worldnet.att.net

108 Second Avenue, New York, NY 10003
(212) 533-4646 Директор — **Омеляна Рогожа**
Години урядування: від 10:00 до 4:00 по пол.

СТИПЕНДІЙНА АКЦІЯ СУА / UNWLA Inc. SCHOLARSHIP PROGRAM:

P.O. Box 172, Holmdel, NJ 07733
(908) 888-0494 **Luba Bilowchtchuk**

REGIONAL COUNCILS

Kwitka Iwanycky — Detroit
Maria Rakowsky — Philadelphia
Alexandra Kirshak — New York City
Martha Stasiuk — New York - North
Jaroslawa Mulyk — New Jersey
Iwanna Shkarupa — Ohio
Anastazia Charysh — Chicago
Luba Kinach — New England
Theodosia Kushnir — New York - South
Maria Odezhynska — Liaison for Branches-at-Large

AUDITING COMMITTEE

Ivanna Ratych — Chair
Roma Shuhan — Member
Iwanna Hankewycz — Member
Lidia Kolodchin — Alt Member
Nadia Sawczuk — Alt Member

Olha Rybakiw — Parliamentarian

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ / THE UKRAINIAN MUSEUM:

203 Second Avenue, New York, NY 10003
(212) 228-0110 Fax (212) 228-1947

*Periodicals Postage Paid at New York, N.Y. and at
additional mailing offices (USPS 414-660).*

108 Second Avenue, New York, N.Y. 10003

*Взори Західньої України, 1932 р. Вишивати нитками ДМС: чорними і червоними ч. 666.
Patterns from Western Ukraine, 1932. Embroidered with DMC threads: black and red # 666.*